Бутун дун'ё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ(большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ ҚОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАРКОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 188 (6615)

20 СЕНТЯБРЬ 1946 йил

ЖУМА

БАҲОСИ 20 ТИЙИН

БУГУНГИ СОНДА:

СССР Министрлар Советининг Раиси Ўртоқ Сталинга «Азовстальстрой» трестининг бинокорлари ва монтажчиларидан ҳамда «Азовсталь» заводининг металлургларидан хат ва ўртоқ Сталиннинг жавоби (1-нчи бет).

СССР Олий Совети Президиумининг Фармони (1-нчи бет).

Октябрь олди социалистик мусобақаси (1-нчи бет).

ВЦСПСда. — Коммунал хўжалик корхоналарини қишга тайёрлаш тўғрисида (1-нчи бет).

Польшанинг ғарбий чегаралари тўғрисида В. М. Молотов баёноти (3-нчи бет).

Пахта тез ва юқори сифатли қилиб терилсин! (2-нчи бет).

Кузги дон экишни муваффақиятли ўтказайлик (2-нчи бет).

ПАРТИЯ ТУРМУШИ. — А. Тожибоев. — Мустақил ўқишга қунт қилмайдилар. А. Абдуллаев. — Партия устави бузилган ташкилотда (2-нчи бет).

Париж Сулҳ Конференциясида 3 ва 4-нчи бетлар).

Ҳамид Ғулом, Яҳ'я Йўлдош. — Ўзбекистон радиокомитетининг бадиий эшиттиришидаги жиддий хатолар тўғрисида (3 ва 4-нчи бетлар).

Уоллес сўзи (4-нчи бет).

СОЦИАЛ-ТА'МИНОТ ОРГАНЛАРИ ЯНГИ ВАЗИФАЛАР ОЛДИДА

Ўртоқ В. М. Молотов 1945 йил 9 майда Германиянинг таслим бўлганлиги муносабати блан Сан-Францискода сўзлаган нутқида «Ҳалок бўлган жангчилар ва герман фашизмининг сон-саноқсиз қурбонлари ҳақидаги хотира биз учун ҳамиша муқаддасдир. Биз уруш инвалидлари, етим қолган оилалар олдидаги буюк бурчимизни шараф блан бажарамиз» деган эди.

Партия ва ҳукуматимиз, халқимиз, ватан уруши инвалидлари, ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари, ҳарбий хизматчиларнинг оилалари ҳақида тинмай ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Ҳарбир совет граждани уруш инвалидлари, етим-есирлар ва ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига ёрдам беришни ўзининг шарафли бурчи деб ҳисоблайди.

Бунинг учун республикамизда ёлғиз Ватан уруши инвалидларига берилган ёрдамни кўрсатиш кифоя. 1945 йилнинг октябридан шу йилнинг июлигача ўтган муддатда ватан уруши инвалидлари (уларнинг давлатдан оладиган пенсияларидан ташқари) 4150 тонна ёқилғи, 2 миллион 567 минг сўмлик ҳар хил кийимлик, 433 тонна озиқ-овқат маҳсулотлари блан та'мин этилди. Инвалидлардан 550 киши янги уй-жой олди, 2800 кишининг уйи ремонт қилиб берилди.

Давлат та'миноти йўли блан эса, шу йилнинг 7 ойи мобайнида ҳалок бўлган жангчиларнинг ва ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига 140 миллион 180 минг сўм миқдорида пенсия ва нафақа тўланди. Бундан ташқари уларга жойлардаги халқ фондлари орқали 7 миллион 830 минг сўм пул, неча ўн минг тонна ёқилғи, бир ярим минг тоннага яқин дон, 500 тоннадан ортиғроқ ҳархил озиқ-овқат ва кўплаб кийим-кечаклар берилди.

Халқимиз Сталинча тўртинчи бешйиллик планини амалга ошираётган ҳозирги пайтда бу ғамхўрлик тобора кучайиб бормоқда.

ССР Иттифоқи Министрлар Совети шу йил 13 августда иттифоқчи республикалар Министрлар Совети ҳузуридаги ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига давлат ёрдами бериш ва уларга маиший хизмат кўрсатиш бошқармаларини социал та'минот министрликлари ихтиёрига топшириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Ҳозир ана шу қарорга мувофиқ, областьларда давлат та'миноти бўлимларини социал-та'минот бўлимлари ихтиёрига топшириш ишлари олиб борилмоқда. Шуни айтиш керакки, бу иш ССР Иттифоқи Министрлар Совети қарори чиққандан буён бир ойдан ортиғроқ вақт ўтганига қарамай, қониқарсиз ўтказилаётир. Фарғона области, Тошкентнинг Марказий, Куйбишев районларини мустасно қилганда, бошқа шаҳар ва областьларда қабул қилиб олиш ишлари ниҳоят суст бораётир. Хоразм, Сурхондар'ё областьларида, Тошкент областининг Сирдар'ё районида қабул ишларига ҳалигача киришилмаган.

СССР Министрлар Совети Улуғ Ватан уруши инвалидларини ва ҳалоқ бўлган жангчиларнинг оилаларини та'минлаш соҳасида социал-та'минот органлари олдида турган вазифалар давлатнинг қуролли кучлари тўғрисида қилинадиган ғамхўрликнинг ажралмас қисми эканлигини алоҳида уқдириб ўтди. Шу блан бирга, Министрлар Совети совет органлари, корхона ва ташкилотларнинг барча раҳбарларига мазкур органларга ҳар тарафлама ёрдам бериш мажбуриятини юклади.

Маҳаллий совет ташкилотлари Иттифоқ ҳукуматининг бу кўрсатмасини тўла-тўкис бажариш учун социал-та'минот бўлимларига ҳар тарафлама кўмаклашмоқлари, қабул вақтида давлат та'миноти ва социал-та'минотидан фойдаланувчиларга хизмат кўрсатишда узилиш бўлмаслигига, қабул комиссияларининг пухта иш кўришларига эришишлари лозим. Социал-та'минот органларини район, шаҳар, область ташкилотларига яқин бўлган марказий жойдаги биноларга ўрнаштириш катта аҳамиятга эга. Ҳозирги кунда кўп областьларда қабул қилиб олишнинг судралишига сабаб бўлаётган нарса ҳам бино ажратиб беришнинг кечикишидир.

Ватан уруши инвалидлари, етим-есирлар ва ҳарбий хизматчиларнинг оилаларига хизматни яхшилашда кадрлар ҳал қилувчи ўринни тутади. Иттифоқ ҳукуматининг қарорига мувофиқ, давлат та'миноти бўлимларининг ходимлари социал-та'минот органлари ихтиёрига ўтказилади. Социал-та'минот органлари ватан уруши йилларида бой тажриба ортдирган, софдил ходимлар блан мустаҳкамланиши лозим. Шу блан бирга давлат та'миноти бўлимлари ҳамда социал-та'минот органлари ҳозирга қадар ўз ишларида йўл қўйиб келган камчиликларни тезда бартараф қилмоқлари талаб этилади.

Хоразм областида социал-та'минот бўлимининг собиқ мудири Юсуповнинг айби блан инвалидларга пенсия бериш, уларнинг моддий-маиший аҳволларини яхшилаш ишлари ёмон йўлга тушиб қолган. Худди шундай аҳвол Қашқадар'ё область социал-та'минот бўлимида (мудири ўртоқ Иброҳимов) ҳам рўй бериб келаётир.

Давлат та'миноти бўлимларида ҳам айрим ерларда юқоридаги сингари фактларни учратиш мумкин. Бунга Сурхондар'ё области (область давлат та'миноти бўлимининг мудири ўртоқ Кулачкова) яққол мисол бўла олади. Областьда ҳалок бўлган жангчилар ва Қизил Армия оилаларига пенсия ва нафақалар ўз вақтида тўланмай келган. Ҳисоб-китоб ишлари чалкаштириб юборилган. Қашқадар'ё областида эса, район давлат та'миноти бўлимларининг мудирлари тез-тез ўзгариб туриши орқасида, ишда бир қанча камчиликларга йўл қўйилган.

Давлат та'миноти бўлимларини социал-та'минот органлари ихтиёрига ўтказишда юқоридагидек камчиликларга барҳам берилиши лозим. Социал-та'минот органларининг тажрибали, софдил, ишчан ходимлар блан мустаҳкамланиши келажакда ишнинг муваффақиятини та'минлайди.

Маҳаллий совет, партия ташкилотлари янги вазифалар олдида турган социал-та'минот органларига ҳар тарафлама ёрдам беришлари керак. Ана шундагина ҳалок бўлган жангчиларнинг оилалари, ҳарбий хизматчиларнинг оилалари ва уруш ҳамда меҳнат инвалидларининг турмушини яхшилаш соҳасидаги бурчимизни муваффақиятли адо этган бўламиз.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ М. Д. БАГИРОВНИ ЛЕНИН ОРДЕНИ БЛАН МУКОФОТЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ М. Д. Багировнинг туғилганига 50 йил тўлгани муносабати блан ва унинг партия ҳамда совет халқи олдидаги хизматларини э'тиборга олиб, ўртоқ Миржа'фар Оббосович Багиров Ленин ордени блан мукофотлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль
1946 йил, 16 сентябрь.

В Ц С П Сда

Коммунал хўжалик корхоналарини қишга тайёрлаш тўғрисида

ВЦСПС Президиуми коммунал хўжалик ишчилари касаба союзи Марказий комитетининг ишини муҳокама қилди.

1945 йилда неча ўнлаб ҳаммом ва кирхона тикланди ҳамда қурилди. Шу йилнинг иккинчи ярмида Астрахань, Куйбишев, Саратов, Смоленск, Клин, Орехово-Зуево шаҳарларида ҳаммом ва кирхоналар ишга туширилди, Москвада эса Мироновск, Шереметьев ҳаммомлари ва Сандуневск ҳаммомида эркаклар ювинадиган бўлим ишга бошлади. Москва, Свердловск, Куйбишев ва Горький шаҳарларида коммунал хўжалик корхоналари учун ускуналар ва зарур эҳтиёт қисмлар ишлабчиқарадиган заводлар қурилади.

Коммунал хўжалик корхоналарини қишга тайёрлаш 1 октябрьдан кечикмай тамомланиши керак. Шу муддатгача зарур миқдорда ёқилғи ғамлаб қўйилиши лозим. Кирхоналар совун ва сода блан та'минланади. Кирларни ювиб бериш муддати ўн кундан ошмаслиги керак.

ВЦСПС Президиуми ҳамма коммунал хўжалик ҳаммомларида иш соатини узайтириш зарур деб топди.

Коммунал хўжалик ходимларига маданий ва маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш чоралари кўрилди. Касаба союзининг марказий комитетига хўжалик ташкилотлари блан биргалашиб урушга қадар ишлаб турган ҳамма клуб, қизил бурчак ва кутубхоналарни тиклаш таклиф этилди. Сталинск ва Рублевск водопровод станцияларининг клубларини жиҳозлаш учун маблағ ажратилди. Коммунал хўжалик корхоналари ҳузуридаги қизил бурчаклар сони бу йил 2.000 тага, кўчма кутубхоналар сони 270 тага етказилади. (ТАСС).

МАРКАЗИЙ РАДИОКЛУБИ ОЧИЛДИ

12 сентябрьда Москвада СССР Осовиахимининг Марказий радиоклуби очилди.

Тантанали йиғилишда клуб кенгашининг раиси Совет Иттифоқи Қаҳрамони Э. Т. Кренкель доклад қилди. У ўз докладида мажлис аҳлини клубнинг вазифалари блан таништирди.

Клуб 300 га яқин а'зони бирлаштиради. Булар орасида ҳамма иттифоқчи республикаларнинг вакиллари бор. Клуб ҳузурида ўлчаш-техника лабораторияси, қисқа радио тўлқинлари, телевидение, илмий-техника ва радио-техника пропагандаси секциялари ташкил қилинди. Қисқа тўлқинда ишлайдиган энг янги асбоблар блан ускуналанган радиостанция Совет Иттифоқидаги 120 радиоклуб ва бошқа мамлакатлардаги қисқа тўлқинда ишловчи кўп ҳаваскорлар блан алоқа қилиб туради.

Клуб ҳузурида радио ишхонаси ташкил қилинади. Бу ишхонада радио ҳаваскорлари ўз конструкцияларига зарур бўлган детальни ишлаш учун керакли асбобларни олиб туришлари мумкин.

Тантанали йиғилишда СССР Алоқа министрининг ўринбосари ўртоқ Фортушенко, Сталин мукофоти лауреати профессор Минц, қуролли кучлар радиочилари номидан полковник Ильюкевич ва бошқалар табрик нутқи сўзладилар. (ТАСС).

ШАМОЛ КУЧИ БЛАН ЮРАДИГАН РАДИО ЭШИТДИРИШ СТАНЦИЯЛАРИ

Москвадаги радио заводида шамол кучи блан юрадиган радио эшитдириш станциясининг лойиҳаси ишлаб чиқилди. Бу станция таҳминан 100 радио точкага хизмат қилиб, электр станцияси бўлмаган қишлоқ жойлари учун мўлжаллаган.

Заводда ишланган бу радио эшитдириш станцияси Краснодар ўлкасининг Темрюк районида синаб кўрилди. Синаш яхши натижалар берди.

Завод яқин кунларда 10 та радио станцияси ишлаб чиқаради. Бу радио эшитдириш станциялари колхозларга жўнатилади. (ТАСС).

ГЕКТАРИДАН 948 ПУД МАККАЖЎХОРИ

Сталин мукофоти лауреати М. Е. Озерниййнинг янги муваффақияти

ДНЕПРОПЕТРОВСК, (ТАСС). «Красный партизан» колхозининг донгдор звено бошлиғи, Сталин мукофоти лауреати М. Е. Озерний 1946 йилда ҳарбир гектар ердан 150 центнердан маккажўхори ҳосили етказиш мажбуриятини олган эди. Об-ҳаво шароити ноқулай бўлишига қарамай, донгдор мўл ҳосил устаси ўз мажбуриятини бажарди. Унинг звеноси йиғим-теримга киришди. Икки кун ичида бир ярим гектар ернинг ҳосили йиғиб олинди. Ҳар гектар ердан 948 пуд маккажўхори ҳосили олинди.

ЯНГИ ҲИСОБ ВА ЁЗУВ МАШИНАЛАРИ

Москвадаги ҳисоб ва янги ёзув машиналари ишлабчиқарадиган завод янги ёзув машиналарини кўплаб чиқаришга тайёрланмоқда. Янги ёзув машиналари ҳозиргача бўлган совет ёзув машиналаридан анча яхшироқ бўлади.

Ҳозирги вақтда заводнинг цехлари қайтадан қурилмоқда. Монтажчилар, электрчилар ва инженерлар ускуналарни янгидан қурмоқдалар, янги машиналар ўрнатмоқда. Келгуси йилда янги ёзув машиналари кўплаб чиқарила бошлайди.

Заводда арифмометрлар чиқариш анча кўпайтирилади. Ҳозирнинг ўзидаёқ 8 мингга яқин ҳисоб машинаси тайёрланди. Завод шу йилнинг тўртинчи кварталида ҳам шу миқдорда ҳисоб машинаси ишлабчиқариши керак.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ УЧУН КАДРЛАР

СССР Ер ишлари министрлигига қарашли бир йиллик қишлоқ хўжалик мактаблари ташкил қилингандан буён ўтган икки йил мобайнида 50 минг далачи, боғбон, асаларичи, чорвачи ва қишлоқ хўжалиги учун бошқа ҳархил мутахассислар тайёрлаб бердилар.

Бу йил қишлоқ хўжалик мактабларига колхозчилар, МТС, совхоз ва ер органлари ходимларидан етти йиллик мактаб ҳажмида ма'лумоти бўлган 22 минг 500 киши қабул қилинади.

Мактаб директорларига ва республика, ўлка ҳамда область ер органларининг раҳбарларига қишлоқ хўжалик мактабларида ўқув сифатини яхшилашга алоҳида э'тибор бериш таклиф қилинди.

Бир йиллик қишлоқ хўжалик мактабларида дарслар 1 ноябрьда бошланади. (ТАСС).

СССР Министрлар Советининг Раиси ўртоқ И. В. СТАЛИНГА

Қимматли Иосиф Виссарионович!

Оғир саноат корхоналарини қуриш министрлигига қарашли «Азовстальстрой» трестининг бинокорлари ва монтажчилари ҳамда Қора металлургия министрлигига қарашли «Азовсталь» заводининг металлурглари «Азовсталь» қарамоғидаги Мариуполь заводида 1.300 кубометр ҳажмли 4-нчи сонли домна печи тамомила тикланганлигини ва ишга туширилганлигини Сизга билдириш блан бахтиёрдирлар.

Домна 10 сентябрьда биринчи чўян берди.

Механизмларни синаш, печьни ёқиш ва чўян чиқариш яхши ўтиб, қурилиш ва монтаж ишларининг а'ло сифатда бажарилганлигини кўрсатди.

Домна печи ўзига қарашли ҳамма ёрдамчи хўжаликлар: буғ-ҳаво пуфлаш станцияси, газ тозалаш станцияси ва ҳамма транспорт иншоотлари блан бирликда тамомила тикланди.

Немис-фашист босқинчилар «Азовсталь» заводига ғоят катта зарар етказган эдилар. Улар заводнинг ҳамма асосий иншоотларини портлатган эдилар. 4-нчи домна асосий тиргакларини портлатиш йўли блан хароб қилинган эди. Шунинг натижасида домнанинг шахтаси уч ярим метр пастга чўккан, турган ўрнидан 1,3 метр силжиган ва 20 градус қийшайиб қолган эди.

Бинокорлар техника жиҳатидан мураккаб бир усулни қўлланиб, домнани бузмасдан аввалги ҳолига келтирдилар.

Домнани тиклашда бундай дадил усулнинг қўлланилиши натижасида уни ишга тушириш анча тезлаштирилди ва иш ҳажми уч баравар камайтирилди.

«Азовсталь» заводининг бинокорлари ва металлурглари ўз жонажон заводларини тиклаш учун хормай-толмай ишламоқдалар. Бу йил иккита қувватли мартен печи ва кокс батареяси ўзига қарашли ҳамма химия цехлари блан тикланади.

Қимматли Иосиф Виссарионович, Сизни ишонтирамизки, жанубдаги металлургиянинг энг катта «Азовсталь» заводи янги бешйилликда тамомила тикланади.

Оғир саноат корхоналари қуриш министрлигига қарашли «Азовстальстрой» трестининг бошқарувчиси **ПОБОРЧИЙ**
«Азовстальстрой» бош инженерининг ўринбосари **МАМОНТОВ**
ВКП(б) Марказий Комитетининг «Азовстальстрой»даги партия ташкилотчиси **МАТРОСОВ**
Қурилиш комитетининг раиси **ВАРАКУТА**
Қораметаллургия министрлигига қарашли «Азовсталь» заводининг директори **КОГАН**
«Азовсталь» заводининг бош инженери **РОМАНЬКО**
ВКП(б) Марказий Комитетининг «Азовсталь» заводидаги партия ташкилотчиси **БУЧЕЛЬ**
«Азовсталь» заводи комитетининг раиси **ЦАПКОВ.**

МАРИУПОЛЬ

«АЗОВСТАЛЬ» МЕТАЛЛУРГИЯ ЗАВОДИ ПОБОРЧИЙ, МАМОНТОВ, МАТРОСОВ, ВАРАКУТА, КОГАН, РОМАНЬКО, БУЧЕЛЬ, ЦАПКОВ ЎРТОҚЛАРГА

«Азовсталь» заводининг бинокорлари ва металлургларини жанубда немис босқинчилар вайрон қилган энг йирик 4-нчи сонли домна печини тиклаганликлари муносабати блан табриклайман.

4-нчи сонли домна печининг тикланиши илғор совет бинокорлик техникасининг жиддий муваффақияти ҳисобланиб, жанубдаги металлургияни тиклаш ишига катта ҳисса бўлиб қўшилади.

Эндиликда сизларнинг олдингизда яқин фурсатда заводни урушдан илгариги даражада ишлайдиган қилиб тамомила тиклаш ҳамда блюминг ва темир йўл излари стани қуриш вазифаси турибди.

Ишингизда янги муваффақиятлар тилайман.

И. СТАЛИН.

ОКТЯБРЬ ОЛДИ СОЦИАЛИСТИК МУСОБАҚАСИ

1 миллион 385 минг сўм тежалди

Меҳнат қизил байроқ орденли Сталин номли Чирчиқ азот-ўғит комбинатининг ходимлари август ойида хамаш'ё ва электр қувватини тежаб сарфлаш орқасида 1 миллион 385 минг сўм пул жамғардилар.

Ўртоқ Эшонов бошчилигидаги цех коллективи ўтган ойда маҳсулот таннархини 3,7 процент пасайтириб, давлатга 200 минг сўм фойда келтирди. Шунингдек ўртоқ Анисимкин бошчилигидаги цех коллективи 180 минг сўм, ўртоқ Палецкий бошчилигидаги цех коллективи 77 минг сўм, Аваев ва Гавриленко ўртоқлар бошчилигидаги цехлар 100 минг сўмдан кўпроқ пул иқтисод қилдилар.

Комбинатнинг инженер-техник ходимлари ва тажрибали ишчилари ўғитнинг таннархини пасайтириш учун катта ёрдам бераётирлар.

Ўртоқ Савченко берган таклиф амалга оширилиб, йил давомида 641 минг 540 киловатт соат электр қуввати тежалди. Ўртоқ Коноленко таклифи эса 13 минг 500 сўм пул тежашга ёрдам берди. Ўртоқ Михринконинг таклифи блан кўп миқдорда ҳар хил хомаш'ё жамғарилди.

Ҳозир химиклар октябрь олди социалистик мусобақасига қўшилдилар. Улар сентябрь ойининг 15 кунлик топшириғини 104 процент адо этиб қўйдилар.

Ўртоқ Анисимкин бошчилигидаги цех коллективи сентябрьнинг 15 кунлик топшириғини 109,9 процент адо этиб, мусобақада биринчиликни олаётирлар.

Ленин орденли ўртоқ Омон Ил'ёсов бошлиқ цехнинг коллективи сентябрь ойининг биринчи ярмида пландан ташқари кўп миқдорда ўғит ишлаб чиқарди. Бу маҳсулот 1125 гектар пахта майдонига ўғит сепишга етади. Эшонов ва Кальман ўртоқлар раҳбарлигидаги цех коллективлари ой бошидан бери бир ме'ёрда ишлаб, топшириқни 106 процентдан адо этаётирлар.

Х. АБУТОЛИПОВ.

МАРҒИЛОН ШОЙИ АРТЕЛЬЛАРИДА

Юсуфжон Ма'руфжоновни Марғилонда ҳамма танийди. У, ўз умрининг ярмидан кўпини шойи тўқиш сан'атига бағишлаган. Марғилон шаҳридаги ҳарбир шойи тўқиш артелига кирар экансиз, цехларда ўртоқ Ма'руфжонов томонидан мукаммаллаштирилган дастгоҳларни кўрасиз. Ма'руфжонов сўнгги вақтда ипак пишитувчи девчархларни электр қуввати блан юргизадиган қилди. Ҳозир уларни шойи тўқувчилар Ма'руфжонов девчархлари деб атайдилар.

У ўз тажрибасини Марғилон шаҳар «Байналминал» шойи тўқиш артелидан бошлади. Артельнинг 4-нчи пиллакашлик цехида қўл блан айлантириб келинган ипак пишитувчи 10 та найча чархларини ва 25 та девчархларни электр қуввати блан айлантиришга кўчирди. Бу тажриба жуда яхши натижалар берди. Кейинроқ бу тажриба шаҳарнинг бошқа артельларига ҳам татбиқ қилина бошлади.

Юсупжон ака усули блан ишлаётган цехларда ҳунармандларнинг оғир қўл меҳнати енгиллаштирилди. Илгари бир чарх блан бир кунда 900—1000 грамм ипак пишитилса, ҳозир 2700—3000 граммгача ипак пишитилаётир. Илгари чархларда аёллар ишламас эди. Ҳозир бу ишни аёллар ҳам бажараётирлар. Пишитилган ипакнинг сифати ҳам анча яхшиланди.

Кейинги ҳафтада, артельнинг пиллакашлик (цех бошлиғи Бобобеков, Каттабеков) ва чархтоблик цехларида кунлик ипак пишитиш нормаси 2—3 ҳисса ошириб бажарилмоқда. Цехнинг стахановчи ишчиларидан Инобат Ҳасанова ва Маҳмудхон Зафаровлар нормани 200—250 процентдан адо этмоқдалар.

Ҳозир Марғилон шойи тўқиш артельларида Юсуфжон Ма'руфжонов усули кенг қўлланилмоқда.

С. АБДУҚАҲҲОРОВ.

Урсатьевск паровозчиларининг катта муваффақияти

Урсатьевск темир йўл узелининг ходимлари темирйўлчилар кунида ўртоқ Сталинча ёзган мактубларини шараф блан бажармоқдалар. Айниқса паровозчилар катта муваффақиятларга эришаётирлар. Депонинг 27 машинисти бир йиллик нормани 8 ойдаёқ бажарди. Гончарук, Аҳмедов, Машутин, Панин ва Ертулов сингари машинистлар эса, шу кунларда ҳам сменадаги топшириқни 4—5 марта ошириб адо этиб, иккинчи йил планини ҳам шу йилдаёқ бажариш учун курашаётирлар.

Деподаги 7 паровоз бригадаси сталинча тўртинчи бешйиллик номидаги паровозлар колоннасига қўшилди. Улар ҳозир «Ўрта Осиё темир йўл округининг энг яхши паровози» номини олиш учун интилмоқдалар. Шунингдек, станция ходимлари ўртасида ҳам касбдошлар мусобақаси тобора қизиб бораётир. Поезд тузувчилардан Лопухов ва Луканин ўртоқлар, вагонларни уловчилардан Мансуров ва Валихўжаев ўртоқлар топшириқларни ошириб адо этаётирлар.

ЎЗБЕКИСТОН МЕТАЛЛУРГЛАРИ ПЛАНДАН ТАШҚАРИ ПЎЛАТ БЕРАЁТИРЛАР

Ўзбекистон металлургия заводи мартен цехининг коллективи октябрь олди социалистик мусобақасини бошлаб юборди ва ўз устига қатор мажбуриятлар олди. Мартенчилар йиллик пўлат қуйиш планини муддатидан аввал—15 декабрьгача бажариш, пўлатнинг таннархини 19 процент пасайтириш учун курашаётирлар

Мартенчилар 3 ойдан бери ойлик топшириқларини ошириб адо этадилар. Август ойида давлат топшириғи 100,7 процент бажарилди ва анчагина ёқилғи ҳамда бошқа хил материаллар тежалди.

Металлургия заводининг ўртоқ Терехов бошчилигидаги сменаси август ойи планини 110 процент бажарди.

Ш. АЛИЕВ.

Пландан ташқари қўшимча маҳсулот

Қўқондаги саноат корхоналари сталинча янги бешйиллик планни муддатидан олдин бажариш учун социалистик мусобақани қизитиб, катта муваффақиятларга эришмоқдалар. Охунбобоев номли тўқув-йигирув фабрикасининг коллективи август ойи планини 125 процент адо этди. Ишчилар коллективи мамлакатга пландан ташқари 39 минг сўмлик қўшимча маҳсулот берди. Стахановчи тўқучилардан Федякина, Массалов, Гаврилина, Қобилова ва Чернишева ўртоқлар ўзларининг бир йиллик нормаларини муддатидан аввал адо этиб, ҳозир пландан ташқари маҳсулот бераётирлар.

«Большевик» заводининг коллективи нефть конлари учун ҳар хил асбоб-ускуналар ишлабчиқариш ойлик планини 103,8 процент адо этди. Стахановчи ишчилар нефть конлари учун пландан ташқари кўпгина ҳар хил детальлар тайёрлаб бердилар.

Шаҳардаги ҳунармандчилик артельлари ҳам бирин-кетин илғорлар қаторига ўтмоқдалар. «Намойиш» артелининг тўқувчиларидан Учқун Каримов, Ҳанифа Қобилова, Раҳбарой Фозилова ва бошқа ўртоқлар бир ойлик нормаларини 123 процентдан адо этиб, артельда маҳсулот таннархини 50 процент пасайтиришга ва маҳсулотнинг сифатини яхшилашга ёрдам бердилар.

А. МУҲАММАДИЙ.

ПАХТА ТЕЗ ВА ЮҚОРИ СИФАТЛИ ҚИЛИБ ТЕРИЛСИН!

Пахта сортларининг аралаштирилишига ва хом пахтанинг терилишига йўл қўйилмасин

Республикамизнинг ҳамма область ва районларида пахта қийғос очилганига қарамасдан пахта териш ва тайёрлаш ниҳоятда суст бормоқда. Ўзбекистон ССР Тўқимачилик саноати министрлигининг 18 сентябрьга берган ма'лумотига кўра, республикада йиллик пахта тайёрлаш плани атиги 12,4 процент бажарилган. ЎзК(б)П Марказий комитети бюросининг махсус огоҳлантиришига қарамасдан Тошкент, Хоразм, Самарқанд областьлари пахта тайёрлашда ҳалигача кескин ўзгариш ясаганлари йўқ. Сентябрь ойида йиллик планнинг 41 процентн миқдорида пахта тайёрлаши керак бўлган Тошкент области 18 сентябрьгача планини атиги 7 процент бажарди. Областьда шу кунларда йиллик планнинг 2—2,5 проценти миқдорида пахта териш ва тайёрлаш мумкин. Ҳақиқатда эса кунига тайёрланаётган пахта йиллик планнинг бир процентига ҳам етмайди.

Пахта териш сур'атининг пастлиги устига терим сифатига ҳам э'тибор берилмаётир. Ўзбекистон ССР Министрлар совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитети «1946 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлаш тўғрисида» деб чиқарган қарорларида, мумкин қадар кўпроқ отбор ва биринчи сорт пахта олиш учун пахтани ўз вақтида сортларга ажратиб алоҳида-алоҳида териш ва колхоз ҳамда совхозларда терилган барча пахтани нобуд қилмай, белгиланган муддатда давлатга топшириш — республикамизнинг энг муҳим хўжалик-сиёсий вазифаси эканлигини алоҳида уқдириб ўтган эдилар.

Шунга қарамасдан жойларда хом пахтани териш, отбор сорт пахталарни сифати паст пахталарга аралаштириб юбориш ҳоллари ҳукм сурмоқда. Фарғона область, Қувасой районидаги «Париж коммунаси» колхози 200 килограммга яқин хом пахтани пунктга юборган. Куйбишев районидаги Ворошилов номли колхоздан 12 сентябрьда пунктга келтирилган 2 машина пахтанинг намлиги 12 процент эканлиги аниқланди. Молотов районидаги Абдураҳмонов, Ильич номли колхозлар отбор сорт пахталарни биринчи сортга аралаштириб топширмоқдалар. Пахта теримида сифатга э'тибор бермаслик шу даражага етганки, Қува районининг колхозлари 15 сентябрьгача бир центнер ҳам отбор сорт пахта топширмаганлар.

Самарқанд областининг Жамбой районидаги «Иттифоқ», «Коминтерн», Куйбишев номли колхозларда ҳар хил сортдаги пахталарни аралаштириб бир этакка терилмоқда. Бундай фактларни республикамиздаги кўпчилик районлардан келтириш мумкин.

Тўқимачилик саноати колхозлардан кўп ва юқори сифатли пахта кутади. Пахтанинг сифати қанча яхши бўлса ундан тўқиладиган газламанинг сифати ҳам шунча яхши бўлади. Пахта энди чаман бўлиб очилган ҳозирги кунларда истаганча отбор ва биринчи сорт пахта териш мумкин. Бунинг учун маҳаллий партия ва совет ташкилотлари, тайёрлаш органлари, колхоз правлениялари теримчиларга партия ва ҳукуматимизнинг отбор сорт пахта терган колхозчиларга меҳнат кунлари белгиланган баҳодан 20 процент ортиқ ёзилсин, деган қарорини тушинтиришлари, терим сифати устидан большевикча назорат қилишлари керак.

Пахта теришда Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг қарорига тўла амал қилиниши зарур. Бу қарорда шундай дейилган:

Очилган пахта пешма-пеш терилсин, етилмаган пахтанинг терилишига йўл қўйилмасин.

Пахтани саноат сортларига қараб алоҳида-алоҳида териш та'минлансин, пахта теришда ҳам, хирмонларда ҳам, пахтани колхозлардан тайёрлаш пунктларига юбориш ва тайёрлаш пунктларидан пахта заводларига ташишда ҳам турли сорт пахталарнинг аралаштириб юборилишига йўл қўйилмасин.

Касалланган пахта алоҳида терилсин ва бу пахтанинг тоза пахта блан аралаштириб юборилишига йўл қўйилмасин.

Давлатга отбор ва биринчи сорт пахтани кўпроқ топширайлик!

Бухоро областида пахта терими қизитилмаган

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Бухоро область мухбиридан).

Бухоро областидаги колхозларда бўлган барча кучни йиғим-теримга тўла сафарбар қилинса, областьда ҳар куни камида 2,5-3 процент пахта териб топшириш мумкин. Аммо шу кунларда териб топширилаётган пахта йиллик планнинг бир ярим процентини ҳам ташкил қилмайди. Бунга «пахта ҳали тузук очилган эмас» деган бўлмағур баҳоналар сабаб бўлмоқда. Ҳолбуки, очилиб ва ерга тўкилиб ётган пахта областьдаги ҳарбир колхозда бор.

Вобкент район Қўнғирот қишлоқ советидаги Калинин номли колхознинг даласида пахта қийғос очилган. Тошхон Розиқова, Шакархон Ўрунова, Исмоилова каби ўнлаб теримчи кунда 120—130 килограммдан пахта термоқда. Колхоз правленияси эса, (раиси ўртоқ Полвон Хурсандов) «пахта яхши очилгани йўқ» деб колхозчиларни теримга тўла сафарбар қилмаган. Далага истаган киши чиқиб, истамаган киши чиқмайди. Шунинг учун колхозда кунлик терим нормаси бажарилмаётир. График бўйича кунда 7750 килограмм пахта териб топширилиши керак бўлса, атиги 3000—3200 килограммдан терилмоқда. Колхозда йиллик пахта тайёрлаш плани энди 8 процент бажарилди. Бу колхозда теримчилар этак блан етарлик та'минлантан эмас. Этак бўлмаганидан теримчи пахтани саватга, кўйлагининг этагига териб, ҳамма сортларини аралаштириб юбораётир.

Колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Муродов колхозчилар ўртасида оммавий-тушинтириш ишларини қизитиб юборган эмас. Бригадаларга агитаторлар беркитилмаган. ЎзССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг «1946 йилги пахта ҳосилини териш ва топшириш тўғрисида» деб чиқарган қарори колхозчиларга тушинтирилмаган.

Бундай аҳвол шу қишлоқ советидаги «Қизил қўшчи», Роҳкент қишлоқ советидаги «Ўзбекистон бешйиллиги», Молотов номли колхозларда ҳам юз бермоқда. Бу колхозларда терим плани тузилиб, колхозчиларга етказилган эмас. Теримчилар кунда қанча пахта терса, қанча меҳнат куни олажакларини билмайдилар.

Ўтган йил пахта тайёрлаш планини областьда биринчи бўлиб бажарган Шофрикон райони бу йил орқада қолаётир. 16 сентябрьгача областьда план 16,2 процент бажарилган бўлса, бу район атиги 11,3 процент бажарди. Бунчалик сусткашликнинг сабаби—теримнинг шу вақтгача қизитиб юборилмаганидир. Фирмас ва Кўлиодина қишлоқ советларида пахта оппоқ очилиб ётган бўлишига қарамай, ҳалигача теримга тушилгани йўқ. Терим бошланган колхозларда ҳам 60—65 процент теримчи ишламоқда. Умуман районда 2 мингдан ортиқ колхозчи теримга тортилган эмас. Шофрикон районида терилган пахтани пешма-пеш давлатга топширишга яхши э'тибор берилмаётир. 9 сентябрь куни районда 320 тонна пахта терилган бўлса, шундан фақат 138 тоннаси топширилган. 10 ва 11 сентябрь кунлари топширилган пахта эса, ундан ҳам оз. Район раҳбарлари (ЎзК(б)П район комитетининг секретари Ниёзметов, район ижроия комитетининг раиси Сатторов ўртоқлар), колхоз раислари пахта топширишнинг сустлигига от-арава ва қоп-қанорнинг етишмаётганини баҳона қилиб кўрсатадилар. Аммо мавжуд от-арава ва қоп-қанорлардан фойдаланмайдилар. Районда от-арава, ҳўкиз ва эшакларнинг 30 проценти пахта ташиш учун сафарбар қилинган эмас. Тезгузар қишлоқ советидаги «Қизил байроқ» колхози (раиси ўртоқ Паттоев)нинг 7 от-аравасидан 3 таси, 16 ҳўкиздан 6 таси блан пахта ташилмоқда. Колхозда 20 дан ортиқ қоп-қанор бекор ётибди.

Рометон, Кармана, Свердлов ва Кониmex районларида пахта йиғим-терими ўзибўларчилик блан бораётир. Бу районнинг кўпчилик колхозлари пахта териш ва тайёрлаш графигига эга эмас. Пахтаси яхши очилган колхозларда ма'мурий хўжалик ишларида ишловчиларни теримга тортиш чораси кўрилмаётир.

Ҳаммадан шуниси қизиқки, область партия ташкилотларидаги раҳбар ходимлар пахта йиғим-теримининг бориши ҳақидаги ўтган йилги ма'лумотни бу йилги ма'лумотга таққослаб кўриб, қувонмоқдалар. Агар бу йил пахта йиғим-терими ўтган йилгидан 8—10 кун илгари бошланганини, далада ҳар йилдагидан ҳам мўл ҳосил етиштанини э'тиборга олганда, уларнинг бу фахрланиши ўринсиз эканлиги, пахта йиғим-теримида юз бераётган нуқсонларнинг тобора чуқурланишига сабаб бўлиши ўз-ўзидан ма'лум бўлади.

М. БОБОШ.

График нега бажарилмаётир?

(«Қизил Ўзбекистон»нинг Наманган область мухбиридан)

Наманган районининг пахтакорлари бу йил 12.050 гектарга пахта экиб, ҳар гектаридан давлатга 20 центнердан пахта топшириш мажбуриятини олганлар. Колхозларда пахталар сер ҳосил бўлиб етишди. Етилиб пишган кўраклар ёппасига очила бошлади.

Йиғим-теримга яхши тайёрлик кўрган илғор колхозлар пахта теримини қизитиб юбордилар. Дегрезлик даҳасидаги Сталин номли колхознинг теримчилари кунлик нормани ошириб бажараётирлар. Ўртоқ Дарвиш Убайдуллаев бошлиқ бригада ҳар куни йиллик планнинг 4,5—5 проценти миқдорида пахта териб топширмоқда. Сталинчилар сентябрь ойи ичида йиллик планнинг камида 60 процентини бажариш учун курашмоқдалар.

Куйбишев қишлоқ советидаги «Қизил шахматчи», Сталин номли колхозларда ҳам пахта териш ва давлатга топшириш юзасидан тузилган график ошириб бажарилмоқда.

Лекин, райониинг кўпчилик колхозларида пахта териш ва давлатга топшириш мутлақо қаноатланурлик эмас. Ворошилов қишлоқ советидаги «Коммуна» колхозининг а'золари бу йил 241 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 20 центнердан пахта беришлари лозим. Аммо колхоз раҳбарлари (раиси ўртоқ Асқарали Мад'ёров) ана шу ҳосилни ўз вақтида териб, давлатга топшириш чорасини кўрмаётирлар. Колхозда график бўйича ҳар куни 151 теримчи 9150 килограмм пахта териши ва сентябрь ойида 188 тонна пахта териб топширилиши керак. Теримда ишлаётган колхозчиларга яхши иш шароити туғдирилмаганлиги, далада иссиқ овқат, боқча ва яслалар ташкил қилинмаганлиги орқасида тузилган график бажарилмаётир. Теримнинг биринчи куни 151 киши 1525 килограмм, иккинчи куни 131 киши теримга чиқиб, 932 килограмм пахта терди. Кейинги кунларда ҳам теримчиларнинг сони борган сари камайиб кетмоқда. Мавсум бошлангандан бери колхозда терилган пахтанинг миқдори ҳарбир теримчига ўрта ҳисобда 7—8 килограммдан тўғри келади. Колхозда кейинги уч кунда 27,5 тонна ўрнига фақат 6,4 тонна пахта терилиб, 5,8 тоннаси топширилди, халос.

Сардоба қишлоқ советидаги «Ленин йўли» колхозида аҳвол бундан ҳам ёмон. Колхознинг 86 гектар ердаги пахтаси очилиб ётибди. Терим сур'ати эса жуда ҳам паст. Графикка мувофиқ кунда 117 теримчи 3696 килограмм пахта териши керак. Колхоз бошлиқлари (раиси ўртоқ Матмусаев) «ҳали пахта яхши очилгани йўқ» деб теримчиларнинг кўпчилигини бошқа ишларга юборган.

Молотов, Сталин, Тошбулоқ қишлоқ советларидаги колхозларда ҳам пахта териш ва топшириш графиги мутлақо бажарилмаётир. Райондаги 51 пахтакор колхозда теримга ажратилган 10 минг 500 кучдан кўпчилиги теримга сафарбар қилинмаган. Шунинг учун районда графикда кўрсатилган 478 тонна ўрнига ҳар куни атиги 150—160 тонна пахта топширилмоқда.

Наманган райони сентябрь ойида 39 процент пахта топшириши керак. Бунинг учун шу кунларда ҳар куни йиллик планнинг энг ками 1,5 проценти миқдорида пахта терилиб, топширилиши лозим. Терим сур'атининг ниҳоят даражада пастлиги район раҳбарлари (ЎзК(б)П райкомининг секретари ўртоқ Комолов ва райижроком раиси ўртоқ Насриддинов)га ма'лум, албатта. Аммо улар бу камчиликларни тезда тугатишга жиддий э'тибор бермай, ма'лумотларни кузатиш, телефонда топшириқ беришдан нарига ўтмаётирлар.

Ш. НИШОНОВ.

Йиллик планнинг 3 ярим процентн миқдорида пахта терилмоқда

Тошкент область, Калинин районидаги Собир Раҳимов номли колхоз ўтган йили ҳар гектаридан 37 центнер пахта топширган эди. Колхозчилар бу йил 120 гектар ернинг ҳар гектаридан камида 40 центнер ҳосил топшириш учун астойдил курашиб, далада мўл ҳосил етиштирдилар.

Колхоз а'золари пахта теримига яхши тайёргарлик блан киришдилар. Колхозчилар ўртасида ЎзССР Министрлар Совети ва ЎзК(б)П Марказий Комитетининг «1946 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлаш тўғрисида» деб чиқарган қарори пухта ўрганилди. Теримчиларнинг унумли ишлаши учун далада барча шароит туғдирилди.

Колхоздаги барча теримчилар кунлик нормаларини тўла ва ошириб бажараётирлар. Теримчи Қутби Зияева, Тўла Алибоева, Меҳри Исоқова, Санобар Розиқова, Соатова ва Нурматовалар ҳар куни 60 килограмм ўрнига, 120-130 килограммдан пахта термоқдалар. Булар мавсумда 10 минг килограммдан пахта териб бериш мажбуриятини олиб, ўз тажрибаларини оммалаштираётирлар.

Колхозда ҳар куни терилган пахта пешма-пеш давлатга топширилмоқда. Ишчи кучларидан теримда яхши фойдаланиш орқасида ҳар куни 4,5 тонна ўрнига 7—8 тоннадан пахта териб топширилмоқда. Бу эса, йиллик планнинг 3—3,5 процентини ташкил этади.

Убайдулла БОЗОРОВ.

Кузги дон экишни муваффақиятли ўтказайлик

Дон экиш тезлатилсин

Қашқадар'ё областининг илғор ғаллакор колхозлари кузги ғалладан мўл ҳосил беришга интилиб, дон экишни ёппасига қизитиб юбордилар. 12 сентябрьгача область колхозлари 45 минг гектардан кўпроқ ерга кузги дон экдилар. Бу эса, ўтган йил шу вақтгача экилганидан 40 минг гектар кўпдир. Ғалла майдонининг 12 минг гектарига трактор блан уруғ сепилди.

Областьнинг энг йирик ғаллакор райони—Бешкентда ҳозирданоқ 11.820 гектар ерга дон экилди. Райондаги «3-нчи интернационал», Сталин номли колхозларда 400-500 гектар ерга сифатли қилиб дон экилди. Қарши районининг колхозлари 6.200 гектардан кўпроқ ерга ғалла экдилар.

Аммо, ғалла экишда областьнинг ҳамма район ва колхозларида ҳам аҳвол шундай эмас. Айрим район, МТС ва колхоз раҳбарлари «ҳали вақт эрта» деган зарарли кайфият блан ғанимат кунларни бекорга ўтказмоқдалар.

Шаҳрисабз районида тракторлар аллақачон ремонтдан чиқарилган. Райондаги мавжуд трактор ва от-улов кучи блан 2 минг гектар ер ҳайдаб қўйилгани ҳолда, ҳали экиш бошлангани йўқ. Китоб районида 2777 гектар, Чироқчи районида 7385 гектар, Яккабоғ районида 8228 гектар, Ғузор районида 7223 гектар, областьда 55 минг гектар ер ҳайдалиб, тайёрланган бўлса ҳам, ҳали бу ерларга дон экилгани йўқ.

Областьнинг айрим районларидаги колхозларда экиш олдидан ғалла уруғини дорилаш каби муҳим тадбирлар амалга оширилмаётир. Қамаши район Араб қишлоқ советидаги «Дивизия» колхозида ҳосилот советининг раиси Бекназар Алиевнинг айби блан ғалла уруғлари дориланмай ва хилланмай экилмоқда. Деҳқонобод район Деҳқонобод қишлоқ советидаги «Қизил юлдуз» колхозида (раиси Пардаев) ҳайдалмаган ерларга уруғ сепиб, мола босиб қўйиш блан кифояланмоқдалар. Бундай аҳвол, «Мудофаа» ва Калинин номли колхозларда ҳам ҳукм сурмоқда.

Ғузор районидаги кўпчилик колхозларнинг раҳбарлари МТСдан тракторлар келиб ер ҳайдаб беради, деган баҳона блан кузги дон экишни кечиктирмоқдалар. Ғузор қишлоқ советидаги Молотов номли колхозда (раиси Элниёзов) 20 жуфт қўш бўлгани ҳолда, улардан кузги дон экишда фойдаланилмаётир. Шунинг учун ҳам қишлоқ советида экилиши лозим бўлган 3650 гектар кузги ғалладан энди 500 гектаригина экилди, халос.

Областьнинг асосий ғаллакор районларидан бири—Чироқчи районида кузги дон экиш кечикаётир. 2-нчи МТСнинг 84 трактори далага чиқарилган бўлса ҳам, бу тракторларнинг ярми ишламайди. Ишлаганлари эса, кунлик нормани 50—60 процентгина бажарадилар. Шунингдек райондаги 1100 иш ҳайвонидан ғалла экишда фақат 400-500 таси ишламоқда.

Кузги дон экиш областьнинг Косон районида ҳам жуда суст бораётир. Графикка мувофиқ, ҳар куни 1656 от-улов кузги дон экишда ишлаши ва 360 гектар ерга дон экилиши керак. Шундан фақат 150-160 гектар экилаётир.

Қашқадар'ё областининг ғаллакорлари ўтган йилги хатоларга йўл қўймасдан кузги дон экишни қисқа муддатда юқори сифатли қилиб бажариш учун астойдил курашишлари керак. Бунинг учун областьда ҳамма имконият бор.

С. ШЕРМАТОВ.

Кузги дон экишни кечиктирмоқдалар

Тошкент область Оҳангарон район, Облиқ қишлоқ советидаги Ленин номли колхоз районда энг йирик колхозлардан бўлиб, бу йил кузда 1.300 гектар ерни шудгорлаб, шундан 1.050 гектарига дон экиши керак. Лекин колхоз раҳбарларининг (раиси ўртоқ Муталиб Азизов) ўта кетган беғамлиги орқасида ҳалигача 1 гектар ҳам ер шудгор қилинмаган.

Район техника экинлари бўлими кузги дон экиш планини колхозга топширганига бир неча кун бўлди. Колхоз правленияси эса, бу планни бригадалар бўйича тақсимлаб ҳам чиқмаган. Колхоз раиси ўртоқ Азизов кузги дон экишнинг судралишига «ишчи кучлари етишмаслиги»ни баҳона қилади. Ҳолбуки, колхозда 500 дан ортиқ ишчи кучи бўлиб, бундан 129 таси ғаллачиликда, 97 киши лавлагида ишлаб, қолган одамлар ўзларининг хусусий ишлари блан шуғулланиб юрадилар.

Колхозда меҳнат интизоми ниҳоятда бўшашиб кетган. Колхозчиларнинг ярмига яқини ишга чиқмайди. Колхоз правления а'золарининг хотинлари эса, далада мутлақо кўринмайдилар.

Ҳаммадан шуниси қизиқки, район раҳбарлари бу ҳолни била туриб, колхоздаги беғам бошлиқларга нисбатан бирор чора кўрмай келадилар.

Ш. ТЎЛАНОВ.

ПАРТИЯ ТУРМУШИ

Мустақил ўқишга қунт қилмайдилар

Андижон область, Балиқчи район партия комитети раҳбар кадрларнинг маркса-ленинча назарий билимини ошириш соҳасида уларга яқиндан ёрдам бермаётир. Райкомнинг пропаганда-агитация бўлимида мустақил ўқучи ўртоқларнинг рўйхати бор. Аммо райкомнинг раҳбар ходимлари рўйхатда кўрсатилган кишиларнинг қандай китоб ўқиётганликлари, ўқиган нарсаларини қай даражада ўзлаштираётганликлари блан қизиқмайдилар. Раҳбар ходимлар ўртасида ўқимаса ҳам ўз саводсизлигини бекитиб, ўқидим, деб ҳовлиқиб юрадиган кишилар кўплаб топилади.

Район комсомол комитетининг секретари ўртоқ Султонов марксизм классиклари асарларини ўқиётганини айтади. У бирнеча китобларнинг номларини ҳам ёдлаб олган. Аслда эса, у ҳеч нарсани билмайди. Ўртоқ Сулотов ВКП(б) тарихи қисқа курси китобидан берилган ба'зи бир саволларга жавоб беролмади. У, Тўртинчи бешйиллик планнинг асосий вазифаси нима деган саволга ҳам нотўғри жавоб берди. Район партия комитети бўлса Султоновни саводсиз бўлишига қарамай, уни Ўрмонбек қишлоқ советидаги сиёсий ўқиш тўгарагига пропагандист қилиб тайинлаган. Сиёсий жиҳатдан саводсиз бўлган Султонов тўгаракда сиёсий масалалар ҳақида лекция ўқиш ўрнига, хўжалик масалалари тўғрисида доклад қилиб, қайтиб келган.

Район ижроия комитети раисининг ўринбосари ўртоқ Акрамов районда бўлган кенгашларнинг бирида «ВКП(б) тарихи қисқа курсини мустақил ўқиб яхши ўзлаштирмоқдаман» деб айтди. Ўзаро бўлган суҳбатда унга ВКП(б) тарихи ҳақида бирнеча савол берилди. У битта ҳам саволни тўғри ҳал эта олмади. Район савдо бўлимининг мудири Йўлдошев, район матлубот кооперацияси союзининг раиси Назаров ўртоқлар ҳам мустақил ўқимайдилар.

Қишлоқ партия активи ва колхоз раҳбар ходимларининг ўқиши тўғрисида нима десак ҳам бўлади? Бу тўғрида шуни айтиш керакки, район партия комитети қишлоқ коммунистларининг назарий билимини ошириш тўғрисида ғамхўрлик қилмайди. Колхозларда очилган партия мактаблари ва сиёсий тўгараклар яхши ишламайди. Гулистон қишлоқ советидаги «Коммуна» колхозида икки ой ичида бир марта сиёсий машғулот ўтказилди. Колхоз бошланғич партия ташкилотининг секретари ўртоқ Шамсиддинов бўлса хўжалик ишлари блан банд бўлиб, партиявий, оммавий-сиёсий ишлар блан шуғулланмайди.

Районда пропаганда кадрларидан тўғри фойдаланмайдилар. Район партия комитети агитация-пропаганда бўлимининг мудири ўртоқ Турғуновни йил бошида Сталин номли колхозга вакил қилиб юборган эдилар. Шундан буён ўртоқ Турғунов ана шу колхозда туради. У районда пропаганда-агитация ишларининг аҳволидан хабарсиз. Райкомнинг бошқа пропагандистлари ҳам колхозларда 5—6 ойлаб вакил бўлиб турдилар.

Район партия комитетининг пропаганда ишига, раҳбар кадрларнинг назариясини оширишга э'тиборсизлик блан қараб келаётганлигини қуйидаги фактдан ҳам билиш мумкин: 3 сентябрьда район партия комитетининг бюро йиғилиши бўлди. Бюронинг кун тартибига пропаганда-агитацияга доир масала киритилди. Аммо райком секретари ўртоқ Ҳакимовнинг таклифига мувофиқ бошқа «муҳим» масалалар бўлганлиги сабабли, пропаганда масаласи бюронинг кун тартибидан олиб ташланди. Партия пропагандасига, кадрларнинг сиёсий-ғоявий даражасини ошириш ишига бу тахлитда қараш тамом нотўғридир.

А. ТОЖИБОЕВ.

Партия Устави бузилган ташкилотда

Тошкент пахта тозалаш заводи партия ташкилоти заводда партия-сиёсий ишларнинг бўшашиб кетгани учун партбюро секретарини ишдан олган эди. Партия бюроси секретари қилиб партбюро а'зоси ўртоқ Аҳмедов сайланди. Аммо завод партия ҳаётида ҳеч қандай ўзгариш бўлмади.

Партия мажлислари илгаригича тайёргарликсиз, бўш ўтади. Қарор лойиҳалари илгаридан тайёрланмайди. Одатда мажлис охирида партбюро секретари сўзга чиқиб, «таклифларни ишлаб чиқишни президиумга тавсия қилинсин» деб таклиф қилади. Президиум эса, бу муҳим партия ҳужжатларини тузишни мажлис секретарига топширади. Бирқанча вақт ўтгандан кейин қарор эсдан чиқиб ҳам кетади. Натижада секретарьнинг ўзи нима хоҳласа шуни ёзиб, қарорлар папкасига тикиб қўяди. Коммунистларга ВКП(б) Уставида берилган ҳуқуқларга завод партия ташкилоти риоя қилмаётир. 12 августда бўлиб ўтган мажлисда партия учётида турувчи 40 дан ортиқ коммунистдан фақат 13 киши қатнашди. Шунинг учун шаҳар партия комитети бу мажлис қарорини бекор қилди.

Завод партия ташкилотидаги коммунистларнинг кўпчилиги ёш коммунистлардир. Уларнинг сиёсий савияларини ошириш, оммавий-сиёсий ишларга актив қатнаштириш учун завод партия ташкилоти тинмай раҳбарлик қилиб туриши керак эди. Аммо, бундай ишлар қилинмайди.

Кўпгина коммунистлар раҳбар ўринларда ишламоқдалар. Партбюро секретари ўринбосари ўртоқ Назаренко хўжалик раҳбарларига партия топшириғи бериб бўлмайди деган нотўғри фикр блан уларни оммавий ва сиёсий ишлардан озод қилиб қўйган. Кўпгина коммунистлар, шу жумладан инженер Усовдан завод ишчилари ўртасида турли лекция, доклад ва суҳбатлар ўтказиш учун фойдаланиш мумкин эди.

Одатда илгари бўлиб ўтган партия мажлиси қарорларининг бажарилиши ҳақида кейинги мажлисда ҳеч оғиз очилмайди, бажарилмаслик сабаби ва бу соҳада қилинадиган тадбирлар кўрсатилмайди. 6 июньда бўлиб ўтган партия мажлисида агитаторлардан ўртоқ Жўраева ва Ляпиннинг ҳисобот доклади эшитилиб, агитколлективга партия ташкилотининг ҳечқандай ёрдам бермаётгани та'кидланган эди. Мажлисда агитколлектив иш плани тузиш, тажриба алмаштириш учун тез-тез мажлислар ўтказиб туриш, агитаторлар учун семинарлар уюштириш таклиф қилинган эди. Аммо, бу соҳада ҳам ҳечқандай ўзгариш бўлмади. Завод ётоқхоналари ва чойхоналарига агитаторлар меҳмон каби келиб кетадилар. Бу ерларда на газета, на журнал ва на китоб бор.

Партия мажлисларида ба'зан берилган топшириқларнинг бажарилиши кўриб чиқилади ва тегишли чора ҳам кўрилади. Аммо, натижада хатони тузатиш ўрнига яна кўпроқ хато қилинади. Масалан, мажлисда деворий газета редактори ўртоқ Вознесенскийнинг ҳисоботини эшитиб, уни бу вазифанинг уддасидан чиқолмагани учун редакторликдан олиб ташланди ва партия ташкилоти унинг ўрнига бундан бирнеча йил илгари ВКП(б) сафидан ўчирилган бир кишини редактор қилиб тайинлади.

Партия ташкилоти раҳбарларининг ўз вазифаларига шундай совуққонлик блан қарашлари натижасида вужудга келган нуқсонлар жуда кўп. Яқинда армия хизматидан бўшаб келган ўртоқ Мусаев партбюро секретари ўртоқ Аҳмедовга ўзини ВКП(б) а'зоси деб таништирди. Ўртоқ Аҳмедов Мусаевнинг бу оғзаки сўзига ишониб, унинг партия билети бор-йўқлигини ҳам суриштирмади ва партия ташкилоти учётига ўтказди. Аммо, Мусаев партия ташкилотининг барча мажлисларида ҳам партия а'зоси сифатида қатнашиб турди. Кейин ма'лум бўлдики, Мусаев армияда хизмат қилган вақтидаёқ ВКП(б) кандидатлигидан ўчирилган экан.

Пахта тозалаш заводида партия-сиёсий ишлари бўшашиб кетган. ЎзК(б)П Куйбишев райкоми ходимлари заводга тез-тез келиб турадилар. Лекин завод партия бюроси ишини яхшиламайдилар.

А. АБДУЛЛАЕВ.

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН»НИНГ ЁРДАМИ БЛАН

„Ховосда ғалла ўрим-йиғимини тезлатишга нималар тўсиқлиқ қилаётир“

ЎзК(б)П Ховос район комитетининг бюро қароридан

ЎзК(б)П Ховос район комитетининг бюроси «Қизил Ўзбекистон» газетасининг 2 июль сонида босилган мақолани муҳокама қилиб, унда кўрсатилган камчиликларнинг тўғри эканлигини тасдиқлади.

МТС директори Бобониёзов ва механизатор Левшаковлар комбайнларнинг кундалик иши устидан яхши контрольлик қилмаганлар. Комбайнлар запас қисмлар блан ўз вақтида та'минланмаган. Бунинг натижасида МТСдаги 40 комбайндан 11 таси арзимаган баҳона блан далага чиқарилмаган.

Далага чиқарилган 29 комбайннинг ҳам иш унуми жуда паст бўлган. Сталин номли биринчи колхозда ғалла ўриши керак бўлган қўш комбайнли агрегат комбайнчи Качубовнинг айби блан 12 кун ишламай, бекор турган. Комбайнчи Бардин икки комбайн блан мавсум бошлангандан буён Дзержинский номли колхозда фақат 70 гектар ердаги ғаллани ўрган, халос.

Район партия комитетининг бюроси колхозларда ғалла ўрим-йиғим планининг бажарилмаслик фактлари район партия ва совет ташкилотлари томонидан ўз вақтида текширилиб, амалий чоралар кўрилмаганини ҳам қаттиқ қоралаб ўтди. Шу блан бирга бюро йиғилиши МТС директори Бобониёзов, механизатор Левшаков ўртоқларни ва айрим колхоз раисларини қаттиқ огоҳлантирди ва уларга комбайнларнинг тўхтовсиз унумли ишлашини та'минлаб, давлатга ғалла топшириш планини ошиғи блан бажариш ҳақида амалий йўл-йўриқ берилди.

Польшанинг ғарбий чегаралари тўғрисида В. М. Молотов баёноти

Польша матбуот агентлигининг Париждаги вакили Бибровский жанoблари СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотовга мурожаат қилиб, ундан Америка Қўшма Штатлари Давлат Секретари Бирнс жанобларининг Штутгартда сўзлаган нутқи тўғрисида Совет Ҳукуматининг фикрини баён қилиб беришни илтимос қилди. Ма'лумки, Бирнс жаноблари ўз нутқида Польшанинг ғарбий чегаралари масаласи ҳали узил-кесил ҳал қилинмаганлигини айтган эди.

В. М. Молотов Польша матбуот агентлиги вакилининг илтимосини қондириб, бу тўғрида қуйидагиларни айтди:

Бирнс жаноблари 6 сентябрьда Штутгартда сўзлаган нутқида, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия ва Совет Иттифоқи ҳукуматларининг бошлиқлари Берлин (Потсдам) конференциясида Силезияни ва Германиянинг илгариги бошқа шарқий районларини Польша давлати ихтиёрига беришга розилик билдирдилар, лекин улар масалани тинчлик йўли блан ҳал қилган вақтда муайян бирор территорияни Польшага беришни қувватлаш тўғрисида қарор чиқармадилар, Польшага бериладиган ернинг миқдори, масала узил-кесил ҳал қилинган вақтда белгиланиши керак, деди. Бундай баёнот Польшанинг ҳозирги ғарбий чегаралари мустаҳкамлигини шубҳа остида қолдириши мумкин ва шу сабабдан буни жавобсиз қолдириб бўлмайди.

Шу муносабат блан ба'зи фактларга тўхталиб ўтиш зарур.

Даставвал Берлин конференцияси қандай қарор чиқарганлигини эслатиб ўтиш керак. Ма'лумки, бу конференцияда уч ҳукумат бошлиқлари Германиянинг Свинемюнде, Одер ва Ғарбий Нейседан шарқдаги илгариги ерлари Польша давлати ихтиёрида бўлиши керак ва Польшанинг ғарбий чегарасини узил-кесил белгилаш Сулҳ конференциясига қадар кечиктирилиши лозим деб қарор қилдилар. Бу қарор уч давлат Қрим конференциясида чиқарилган қарорни бажариш юзасидан қабул қилинган эди. Қрим конференцияси ўша пайтдан ярим йил илгариёқ Польша шимолда ва ғарбда талайгина ер олиши керак деб э'тироф қилган эди. Шундай қилиб, Берлин конференцияси Рузвельт иштироки блан Қрим конференциясида мўлжалланган чорanигина амалга оширди ва Берлин конференциясининг қарорини вақтинча шароит та'сири остида қабул қилинган тасодифий бир нарса деб ҳисоблаш мумкин эмас. Аксинча, Польшанинг ғарбий чегарасини Одер ва Ғарбий Нейсегача кенгайтириш тўғрисидаги қарор узоқ муҳокама қилинганидан кейин қабул қилинган эди. Бу масалани муҳокама қилишда Польша ҳукуматининг вакиллари ҳам қатнашган эди. Франция ҳукумати ҳам бу қарорга рози бўлганлигини айтиб ўтиш зарур.

Берлин конференциясининг Польшанинг ғарбдаги янги чегараси тўғрисидаги ўз қарорига нақадар катта аҳамият берганлигини қуйидаги ҳоллардан кўриш мумкин. Бу конференцияда Польшага бериладиган ерлардаги немис аҳолисини Германияга кўчириш тўғрисида бошқа қарор ҳам қабул қилинди. Буларнинг ҳаммаси э'лон қилинганлиги сабабли, уларнинг тафсилоти тўғрисида бу ерда гапириб ўтиришнинг ҳожати йўқ.

Берлин конференциясининг қарорлари қуруқ қоғоздагина қолган эмас. Берлин конференциясидан кейин бу қарорлар дарҳол амалга оширила бошлади. Польшанинг ғарбий чегараси Свинемюнде — Одер — Ғарбий Нейсе чизиғи бўйлаб ўтганига бир йилдан ошиб кетди. Шу чизиқнинг шарқидаги ҳамма ерларни иккинчи йилдирки Польша ҳукумати идора қилиб келмоқда. Германиядаги Контроль Кенгаш 1945 йил 20 ноябрьдаёқ Польшадан немис аҳолисини кўчириш планини тузди. Шу планга биноан, Германиядаги совет ва инглиз оккупация доираларига Польшадан уч ярим миллион немисни кўчирила бошлади. Шундан кейинги бутун даврда бу немисларни кўчириш ҳозирги кунгача тўхтовсиз давом этди. Икки миллиондан ошиқ немис Польшадан Германия территориясига кўчирилди, шу блан бирга буларнинг ярмидан кўпроғи Англия доирасига кўчирилди. Кўчирилган немислар ўрнига Польшанинг бошқа районларидан поляклар кўчириб келтирилмоқда. Польшанинг ғарбдаги ерларига ҳозирнинг ўзидаёқ миллионлаб поляк кўчирилди. Буларнинг ҳаммасини Америка Қўшма Штатлари вакиллари ҳам, бошқа мамлакатларнинг вакиллари ҳам яхши биладилар. Бу фактлар Қўшма Штатлар, Буюк Британия ва Совет Иттифоқи ҳукуматларининг Польшанинг ғарбий чегараларини кенгайтириш тўғрисидаги қарорга нақадар катта аҳамият берганликларини, бу қарорни келгусида бирон тарзда қайтадан кўришни асло назарда тутмаганликларини кўрсатади.

Берлин конференциясининг Польша ғарбий чегарасини узил-кесил белгилашни Сулҳ конференциясига қадар кечиктиришга қарор бериши тўғри, албатта. Масаланинг расмий томони худди шундай. Ишнинг моҳиятига келганда эса, уч ҳукумат Польшанинг келгусидаги ғарбий чегараси тўғрисида ўз фикрларини баён қилиб, Силезияни ва юқорида айтилган ерларни Польша ҳукумати ихтиёрига бердилар, бундан ташқари, немисларни бу ерлардан кўчириш планини қабул қилдилар. Эндиликда немисларни бундай кўчириш вақтли бир тажриба сифатидагина ўтказилган эди, деб ким ўйлаши мумкин? Немисларни бу ерлардан кўчириб, уларнинг ўрнига Польшанинг бошқа районларидан дарҳол полякларни кўчириб келтириш тўғрисида қарор қабул қилган кишилар бирнеча вақтдан кейин яна аксинча чоралар кўрилишини таклиф эта олмайдилар. Миллион-миллион кишиларнинг тақдири блан боғлиқ бўлган бундай чораларни амалга ошириш фикри сра ақлга бавор келмайди. Бундай чоранинг полякларга нисбатан ҳам, немисларга нисбатан ҳам жабр эканлиги ҳақида сўзлаб ўтирмаса ҳам бўлади.

Ана шуларнинг ҳаммаси Берлин конференциясининг Трумэн, Эттли ва Сталин қўл қўйган қарори Польшанинг ғарбий чегарасини белгилаб берганлигини кўрсатади ва бу қарор келгусида Германия блан сулҳ шартномаси тузадиган Халқаро конференцияда расмийлаштирилишини кутади. Халқлар ҳукумат бошлиқларининг имзоларини шунинг учун ниҳоят ҳурмат қиладиларки, улар бу кишилар имзолаган қарорлар зўр куч ва ма'навий обрўга эга эканлигини яхши биладилар.

Дуруст, Бирнс жанобларининг Польша ғарбий чегаралари тўғрисида сўзлаган нутқининг айрим иборалари бу масалада Америкадаги ба'зи доираларнинг фикри нақадар барқарорлигига бир мунча шубҳа туғдириши мумкин. Лекин, иккинчи томондан бундай масалаларнинг ўткунчи сиёсий мулоҳазаларга восита бўлолмаслиги мутлақо равшандир.

Берлин конференциясининг Польша ғарбий чегаралари тўғрисидаги тарихий қарорини ҳеч ким шубҳа остида қолдиролмайди. Фактлар эса, эндиликда бунинг мумкин эмаслигини кўрсатади.

Совет ҳукуматининг фикри ана шундай.

Мен поляк дўстларимга ғарбий ерларда тиклаш соҳасида олиб бораётган катта ишларида муваффақият тилайман ва демократик Польша блан Совет Иттифоқи ўртасидаги дўстлик ва қардошларча ҳамкорликнинг тобора мустаҳкамланишига ишонч билдираман

Париж Сулҳ Конф[еренцияси]

ЭРКИН ТРИЕСТ ТЕРРИТОРИЯСИ НИЗОМИ ТЎҒРИСИДАГИ УМУМИЙ МУЗОКАРАЛАР ТАМОМ БЎЛДИ

ПАРИЖ, 16 сентябрь (**ТАСС махсус мухбиридан**). Бугун Италияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўрувчи комиссияда Эркин Триест Территориясининг низоми тўғрисидаги умумий музокаралар тамом бўлди. Югославия делегациясининг бошлиғи Кардель ва Америка Қўшма Штатлари делегациясининг вакили сенатор Коннэли нутқ сўзладилар.

КАРДЕЛЬ СЎЗИ

Кардель Триест ва унинг орқасидаги жойларнинг манфаатлари бир-бири блан чамбарчас боғланганлигини эслатиб, Югославия ва унинг халқлари Триестни ўз давлатларига қўшишни талаб қилишга шубҳасиз ҳақли эканликларини уқдириб ўтди. Броқ, умумий бир фикрга келиш мақсадида, Югославия Триестни халқаро назорат остидаги шаҳарга айлантириш принципига розилик берди.

Шунга қарамай, фактлар Триест блан Югославия ўртасида мустаҳкам алоқа ўрнатилишига қарши чиқаётган давлатларнинг бу шаҳар ва портни халқаро назорат остидаги шаҳар қилишда эмас, балки қандайдир бошқа мақсадларда манфаатдор эканликларини кўрсатади. Менда шундай бир таассурот туғилди, — дейди Кардель, — бу ерда гап умуман Триестга ғамхўрлик қилиш ҳақида ва Италиянинг қандайдир манфаатларини ҳимоя қилиш ҳақида бормаётир. Бу ерда гап, даставвал, Югославия ва Триестнинг орқасидаги жойлар учун, Адриатик денгиз орқали мони'сиз иқтисодий алоқа қиладиган йўлни бекитиб қўйиш тўғрисида бораётир.

Кардель, бу масала ҳақида инглиз-америка матбуотида баён қилинган фикрларни эслатиб, бу фикрлар Америка Қўшма Штатлари ва Англиядаги жуда та'сирли доираларнинг даставвал Ўрта денгизда Британиянинг устунлигини сақлаш ҳақида, Ўрта денгиз атрофида кучли «темир қалқон» ўрнатиш тўғрисида ғамхўрлик қилаётганликларини кўрсатади.

Ҳаммага ма'лумки, — деб давом эттирди ўз сўзини Кардель, — Югославия ҳеч ким блан Ўрта денгизда «устунлик» учун рақобат қилишни истамайди ва рақобат қила олмайди. Шунга қарамай, инглиз-америка матбуотининг жуда кўпчилиги Югославия гўё Ўрта денгизда кимгадир таҳдид қилаётир ёки Совет Иттифоқи Югославиянинг Триести орқали кимнингдир устунлигига хавф солиши мумкин деган да'вони исбот қилишга уринмоқда. Кардель, ниҳоят, Совет Иттифоқининг бир мамлакат бўлиб бирлашган кичик югослав халқига бераётган ёрдами асосли ва олижаноб ёрдам эканлигини уқдириб ўтди. Табиий, деди у, халқаро соҳадаги эски сиёсат усулига, илгариги манфаатпараст сиёсат усулига кўникиб қолган кишиларга Совет Иттифоқининг кичик халқларга кўрсатаётган самимий, беғараз ёрдами шубҳали бўлиб туйилади, бошқа бирон улуғ давлатнинг манфаатларига таҳдид қилаётгандек кўринади. Ҳолбуки, ҳозир шундай вақт келдики, энди кичик халқларга «та'сир доираси», эксплоатация объекти деб қараш, халқаро конференцияларда бирон давлат манфаати учун овоз берадиган вакил деб қараш мумкин эмас. Эндиликда кичик халқлар чинакам озод ва мустақил бўлишни истайдиган вақт келди. Эҳтимол, ҳозиргача халқаро конференцияларда кичик халқларнинг эркин ва дадил овози кам эшитилгандир, лекин бундан буён бу овозлар тобора кўпроқ эшитилади.

Кардель эслатиб ўтдики, Югославия Триест аҳолисининг ўз-ўзини тамомила идора қилишини та'минлашни, Триестнинг иқтисодий жиҳатдан гуллашини та'минлашни, ҳамма манфаатдор давлатлар учун тенг ҳуқуқ блан Триест портидан эркин ва мони'сиз фойдаланиш имкониятини берилишини талаб қилади. Аммо, Ўрта денгизда ўз устунликларини сақлаш тўғрисида ғамхўрлик қилаётган давлатлар бу таклифларга қарши чиқмоқдалар. Улар Триестни «Югославиянинг таҳдиди»дан ҳимоя қилишни истаймиз, шунинг учун ҳам биз таклиф этган низомда Триестга кенг ҳуқуқли губернатор белгилаш ва Триестга чет эл армиялари киритиш эҳтимоли кўзда тутилади деб да'во қиладилар. Бундай тадбирларнинг асл ма'носи бошқа мамлакатларнинг ички ишларига аралашиш учун янги базалар, янги таянч пунктлари яратишдан иборатдир. Ўрта денгизда Совет Иттифоқи ва Югославия қандайдир хавф туғдиради, деб да'во қилаётган давлатлар ана шундай базалар яратиш ҳақида ғамхўрлик қилмоқдалар. Кардель бунинг учун Липпманнинг «Нью-Йорк геральд трибюн» газетасида босилиб чиққан мақоласини мисол қилиб келтиради. Липпман Италия чегарасида Америка Қўшма Штатлари блан Буюк Британия қўшинларини сақлаш мақсадида Италия чегараси масаласини ҳал қилишни кечктиришни очиқдан-очиқ таклиф этади.

Сўнгра Кардель Югославия делегацияси таклиф этган низом лойиҳасининг асосий моддаларини тасвирлаб беради. Бу низом учта асосий принципни: Триестни халқаро назорат остидаги шаҳарга айлантиришни, Эркин Триест шаҳри блан Югославия ўртасида ҳақиқий бирлик бўлишини, Триест аҳолисининг демократик ҳуқуқларига риоя қилишни кўзда тутади.

1. Эркин Триест шаҳри территориясида ҳокимият халқ қўлида бўлади. Халқ бу ҳокимиятни умумий, тенг, тўппа-тўғри ва яширин овоз бериш йўли блан сайланган Халқ мажлиси орқали амалга оширади. Қонун чиқариш ҳокимияти халқ вакиллари қўлида бўлади. Қонун чиқариш ҳокимиятини ёлғиз бир нарса чеклайди, у ҳам бўлса Эркин Триест шаҳрининг конституцияси ва ҳамма қонунлари низом доирасида бўлмоғи керак.

2. Ижроия ма'мурияти Эркин Триест шаҳри ҳукумати қўлида бўлади. Бу ҳукуматни Халқ мажлиси тайинлайди ва ҳукумат Халқ мажлиси олдида жавобгар бўлади. Ҳамма ҳокимият органлари ва тартиб ҳамда тинчлик сақлаш учун зарур бўлган барча қуролли кучлар ҳукуматга бўйсунади. Шу блан бирга демократик асосда сайланган маҳаллий бошқарма автоном маҳаллий идораларнинг ишига раҳбарлик қилади.

3. Конституция барча гражданлар учун уларнинг қайси жинсдан, қайси миллатдан бўлишига, қайси тилда гапиришига, қайси ирқ ва динда бўлишига қарамай, киши ва гражданнинг асосий ҳуқуқларини та'минламоғи керак.

4. Суд идоралари судьяларнинг тамомила озод ва мустақил бўлишлари принципига асосланади.

5. 1918 йил 28 октябрьда (Австрия—Венгрия монархияси тугатилган пайтда) Триест шаҳрида турган кишилар, шунингдек Триестда 1936 йилги рўйхатдан ўтган ва Триест территориясида ҳали ҳам яшаётга[н ...] Шаҳрининг гр[...]лар. Ҳарбий жи[...] ёки кўзга кўри[...] амалдорлари бў[...] давлат идоралари[...] манчи итальянла[...] ҳуқуқи берилмайди. [...] қароси бўлган ҳеч [...] Триест граждан[...] Қайси мамлакатни[...] масаласини ҳар ким[...] шистлар ҳукуматини[...]сида Триестдан кўч[...] бўлган кишиларга я[...] ҳуқуқи берилади.

6. Триест порти хал[...]тирилмоғи керак, Югос[...] ўзи учун эркин доира т[...] ҳуқуқи берилиши лозим. [...] алоқалар учун фойдала[...]ми Эркин Шаҳар қўл ос[...]рак.

7. Триест блан Югославия[...] ҳақиқий бирлик, пул тўғрис[...]нома, таможна иттифоқи, темы[...] биргалашиб идора қилиш, почт[...] алоқаси ўрнатиш, эркин меҳнат[...] ва иш бериш, кишиларнинг жойла[...]га мони'сиз кўчиб юриши ва молла[...] жойдан-жойга мони'сиз ташишдан ибор[...] бўлмоғи керак. Чет элларда Триест ма[н]фаатларини ҳимоя қилиш Югославияга юклатилиши лозим.

8. Эркин Триест порти орқали жўнатиладиган ҳамма юклар Югославия — Триест таможна иттифоқи территориясида мони'сиз ўтказилиши ва бож тўловидан озод қилиниши керак.

9. Озод Триест Шаҳри тамомила мустақил яшаб, Югославия блан яқин иттифоқда бўлади. Унинг мустақиллигини Хавфсизлик Кенгаши та'минлайди. Эркин Шаҳар территорияси бетараф ва қуролсизлантирилган бўлади.

10. Эркин Шаҳар тўғрисидаги халқаро низомнинг амалга оширилишини Хавфсизлик Кенгашининг Олий Комиссари назорат қилиб туради.

11. Ҳақиқий бирлик муносабати блан Югославияни қизиқтирувчи масалаларда Югославия Федератив Халқ Республикасининг манфаатларини Эркин Шаҳар Губернатори ёқлайди.

12. Хавфсизлик Кенгашининг Олий Комиссари ҳам, Эркин Шаҳар Губернатори ҳам Триест аҳолисининг ўз-ўзини идора қилиш ҳуқуқини салгина бўлса ҳам чеклай олмайдилар.

Муваққат ҳукумат тўғрисидаги масала низомга илова қилинган махсус қўшимча асосида ҳал этилади. Югославия делегациясининг таклифига кўра, ҳозирги ҳарбий идора бу шартнома кучга кирган кундан бошлаб бир ой ичида ўз ишини тўхтатиши керак. Америка Қўшма Штатлари, СССР, Буюк Британия ва Франция вакилларидан иборат халқаро комиссия тузилиши лозим. Бу комиссия Та'сис қилувчи мажлис сайланиб, шу та'сис қилувчи мажлис олдида жавобгар бўлган ҳукумат тузилганига қадар, Олий Комиссар вазифасини бажариб туриши керак. Бу комиссия демократик жамоатчиликнинг ҳамма гуруҳлари блан маслаҳатлашиб, итальян ва югослав вакилларидан иборат муваққат ҳукумат ва муваққат маслаҳат мажлиси уюштириши лозим. Муваққат ҳукумат ва муваққат маслаҳат мажлиси Та'сис қилувчи мажлисга сайловлар ўтказилганига қадар халқаро комиссия назорати остида шу территорияда ҳокимиятни амалга ошириб туриши лозим.

Кардель ўз сўзининг охирида Эркин Триест территорияси низоми тўғрисида СССР, Америка Қўшма Штатлари, Буюк Британия ва Франция делегациялари таклиф этган лойиҳаларни таҳлил қилди. Кардель совет делегацияси таклиф этган [...]ар [...] учун жуда ф[...] келди. Триест итальянлар ва словенлар орасида ҳамиша энг кучли демократик ишчилар ҳаракатининг марказларидан бири бўлиб келди. Фашистлар ҳукмронлиги вақтида Триест аҳолиси золимларга қарши кураш олиб борди. Эндиликда ҳурриятпарвар Триест аҳолиси мустамлакачи қандайдир бир ажнабий губернаторнинг ҳукмронлигига рози бўлади деб ўйлаш мумкинми?

Кардель, низом тўғрисидаги ҳар учта лойиҳа Югославияга бирмунча қарши қаратилганлиги сезилиб турибди, деди. Бугунги кунгача амалга оширилиб келган тажрибани назарга олганда, биз бу учта лойиҳа авторлари кўзда тутган губернаторнинг Триестни Югославияга қўшишга э'тироз билдирган давлатлардан бирининг та'сири остида бўлишига шубҳа қилаолмаймиз. Бу эса, губернатор қайси давлатнинг та'сири остида бўлса, Триест шу давлатнинг базасига айланади, деган сўздир.

Кардель, Эркин Триест территорияси устидан назорат қилиб туриш учун Хавфсизлик Кенгашига қаршима-қарши бўлган қандайдир бир халқаро орган тузиш тўғрисида Австралия делегациясининг таклифига тўхталиб, Молотовнинг бу таклиф тўғрисидаги танқидига тамомила қўшилди. У айтдики, бундай таклифни амалга ошириш Триестнинг тақдирини «Триест тўғрисидаги комитетда» кўпчиликни ташкил қилган давлатлар қўлига топшириш демак бўлади. Шу блан Эркин Триест территорияси очиқдан-очиқ мандат асосида идора қилинувчи оддий мустамлакалар қаторига қўйилиб, Бирлашган миллатлар ташкилоти уни назорат ҳам қилиб туролмас эди. Австралиянинг бошқа кўп тузатишлари сингари, бу тузатиш ҳам кичик халқларнинг манфаатига зиддир.

Кардель ўз нутқини тамомлаб, Сан-Франциско, Лондон ва Парижда «демократия чемпиони» сифатида кўп марта сўзга чиққан нотиқлар бу сафар ҳам сўзга чиқиб, Триест низоми тўғрисидаги демократияга қарши лойиҳаларни танқид қилурлар деб ишонч билдирди.

Сўнгра Америка Қўшма Штатларининг вакили сенатор Коннэли сўз олди.

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА).

Ўзбекистон радиокомитетининг бадиий эшитдиришидаги жиддий хатолар тўғрисида

Мамлакатимиз тинч қурилиш даврининг улуғвор вазифаларини бажаришга киришган ҳозирги даврда оммани коммунистик руҳда тарбиялаш асосий вазифалардан бири бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам, партиямиз большевистик матбуотдан, сан'ат ва адабиётдан, агитация ва пропаганданинг оммабоб шакли — радио-эшитдиришдан меҳнаткашлар оммасини ғоявий жиҳатдан қуроллантиришни, халқни ватанимиз қудратини яна ҳам оширишга сафарбар этишни талаб қилмоқда.

Радио халқнинг энг яқин дўстидир. Ҳарбир меҳнаткаш дун'ёдаги янгиликларни даставвал радио орқали эшитади, ўзининг ҳаёти ва ижодида учрайдиган саволларга радиодан жавоб топади, шу блан бир вақтда, радиодан концертлар, адабий эшитдиришлар тинглаб, ма'навий завқ олади. Шунинг учун ҳам, радиокомитетнинг олдида турган вазифалар муҳим ва мас'улиятлидир.

Лекин Ўзбекистон радиокомитети ўзининг мана шундай шарафли вазифаларини яхши бажармаётир, унинг бадиий эшитдириш редакцияси кейинги 2—3 ой ичида берган эшитдиришлар буни равшан исботлайди.

Ўзбекистон радиокомитетининг ихтиёрида ўзбек чолғу оркестри, квартет, ўзбек хор ансамбли бор. Буларда 50 дан ортиқ ижро этувчилар хизмат қилади. Бундан ташқари, Ўзбекистон радиокомитети пойтахтимиздаги энг яхши театрларнинг музика коллективларини, ижрочиларини, филармониянинг симфоник оркестри ҳам миллий чолғу нота оркестрини ўз студиясига таклиф этиш имкониятига эга. Комитетнинг ихтиёрида тонфильм, шоринофон каби овоз ёзучи асбоблар, ниҳоят, юзлаб энг яхши тайёр грампластинкалар бор. Мана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олиб, радиокомитетининг музика эшитдириш редакцияси ҳар куни халқимизга яхши концертлар эшитдириб туриши мумкин, деб дадил айта оламиз.

Аммо, Ўзбекистон радиокомитети яхши концертларни камдан-кам эшитдиради. Музика редакциясининг эшитдираётган программаларида тарбиявий жиҳатдан зарарли, ғоясиз, тутруқсиз ашулалар кўп учрайди. Бу редакция халқни сиёсий ҳам бадиий жиҳатдан тарбиялашдан кўра, шунчаки кўнгил очишга хизмат қилмоқда, халққа тушкун, тутруқсиз ашулаларни эшитдирмоқда. Кейинги ойларда мана шундай ғоясиз, бурдсиз ғазалларга ёзилган услубсиз музикалар кўплаб эшитдирила бошлади.

Тамкининг «Дилбарим» деган ғазали, Камолийнинг «Кўрди кўзим», Б. Мирзаевнинг «Мастонаман», Қ. Маҳсумийнинг «Шайдосиман», Ю. Ҳамдамнинг «Ёнимдасан», Ҳайратийнинг «Шайдо айлади», Ш. Акромовнинг «Бир бор келиб кет», «Суҳандон этайин», Т. Тўланинг «Фалончи», Ҳ. Зоҳидийнинг «Бир-бир келиб кет» деган ғазаллари ва «Эрталаб», «Кечқурун» каби бошқа ўнлаб ғоясиз, халтура ғазаллар сийқаланиб кетган музикаларга солиниб, радио эшитувчиларга ашула деб тақдим этилмоқда.

Радиокомитетнинг музика эшитдириш редакцияси бу блан ҳам кифояланмайётир. У ўзининг шарафли вазифаси ва катта мас'улиятини тамомила унитиб қўяётир. Бунинг натижасида, турли жанрлардаги мазмунли, рангбаранг ашулаларни эшитдириш ўрнига, кўпинча пессимистик, ҳатто мистик ашулалар эшитдирилмоқда. С. Абдулланинг «Эй кўнгил», «Найлайин» каби ғазаллари тарбиявий жиҳатдан зарарли, пессимистик ғазаллардир. С. Абдулла бу ғазалларда ўз кўнглидан бошқа ҳечбир меҳрибони қолмаганини, шунинг учун, нима қилишни билмаётганини куйлайди. Хуршиднинг кўп сонли ғазаллари сийқаланган музикаларга солиниб айтилмоқда. Бу ғазаллар ҳам тушкун ғоялар блан суғорилган. Музика эшитдириш редакциясидаги ўртоқлар эса, бундай зарарли ғояларнинг фарқига бормаётирлар.

Кейинги вақтларда радио орқали ўзбек ва тожик тилларида мистик ғазаллар ҳам эшитдирила бошлади. Убайдийнинг «Бир қодирики, барчани жондан жудо қилур» деган мистик ғазали ашула қилиб айтилди, радио эшитувчилар: «Раҳмат эшигини машрабга очгил», «Эгамнинг хазнаси кенгдир» каби мисра'ларни тез-тез эшитиб турадилар.

Музика эшитдириш редакцияси концерт программаларини тузишга жиддий э'тибор бермайди. У, ма'лум тематик план асосида иш олиб бормайди. Гоҳо кичик бир концерт программасида марш музикаси ҳам, ўртоқ Сталин ҳақидаги қўшиқлар ҳам, ишқий ашулалар ҳам, рақс куйлари ҳам бўлади.

Бундай принципсиз ва мас'улиятсиз иш усули шунга олиб келдики, кейинги вақтларда ҳар хил «хонақо» ашулалари классик музика деб эшитдирила бошлади. 10—15 минутга чўзиладиган музика ва ашулалар эшитучига завқ бериш ўрнига, уни зериктиради, чарчатади.

Музика эшитдириш редакциясида ўзбек совет композиторларининг замонавий мавзу'лардаги асарларига кам э'тибор берилади. Бу редакция музика репертуарини янги ашулалар блан бойитиш ўрнига, сийқаланган эски ашулаларни такрор-такрор эшитдириш блан овора бўлиб қолган.

Музика эшитдириш редакцияси ғоявий ва бадиий-тарбиявий аҳамиятга эга бўлган концерт программалари яратишга алоҳида аҳамият бериши, ўзбек радио эшитучиларини СССР халқлари бой музика сан'ати блан, ўзбек халқининг ўтмиш ва ҳозирги замон музика сан'ати блан муттасил таништириб бориши керак.

Пойтахтимиздаги энг йирик музика коллективлари радиокомитет студиясига камдан-кам таклиф қилинади. Ўзбек давлат опера ва балет театрининг симфоник оркестри, филармониянинг симфоник ва нота оркестрлари, Тамарахоним ансамбли ва бошқа йирик коллективлар берадиган концертларни радио эшитувчилар жуда кам эшитадилар. Энг яхши халқ артистларимиз ҳам студияга кам таклиф қилинади.

Бадиий эшитдириш бўлимининг адабий-драматик редакциясида аҳвол бундан ҳам ёмон. Адабий-драматик эшитдириш редакцияси музика эшитдириш редакциясининг йўл қўяётган жиддий хатоларидан ҳоли эмас. Бу редакцияда совет адабиётининг, шу жумладан ўзбек совет адабиётининг энг яхши янги асарлари кам эшитдирилади. Адабий-драматик эшитдириш редакцияси ёзучилар жамоатчилигининг кўригидан ўтмаган, матбуотда босиш учун қабул қилинмаган халтура асарлар, мадҳиябозликдан иборат узун-узун достонлар, ше'рларни такрор-такрор эшитдиради.

Туроб Тўланинг радио орқали эшитдирилган «Муҳаббат ҳақида манзума» деган узундан-узоқ «достон»и бурдсиз фикрларни талқин қилади, тарбиявий жиҳатдан зарарли хулосалар чиқаради. Туроб Тўланинг бу асари у, буюк инсонпарвар шоир Алишер Навоийнинг ўлмас достони «Лайли ва Мажнун»даги Мажнун образини тушунмаганини, Мажнун ишқи блан совет кишисининг ишқини чалкаштириб юборганлигини, ўтмиш адабий меросига танқид кўзи блан қаралмаганини кўрсатади. Бу асарда Туроб Тўла совет ёш йигитини «девонавор», «мажнунвор» деб та'рифлайди. У:

«Дилором, бунчалик мусибат, нола?
Қўйинг, мусибатлар кўкка ҳавола?»

дейди. Я'ни, мазкур асарда совет кишиси ўз қайғиси, мусибатини ўзи енгиши ўрнига, уни «кўкка ҳавола» қилади. Бу асарнинг мазмуни ўзбек йигитининг фронтдан инвалид бўлиб келиши ва «Севганим мени қабул қилармикан, қабул қилмасмикан» деган ўринсиз андишасидан иборат. Бундай ўйлаб топилган ва қалбаки ҳиссиётларга асосланган асарларни радио орқали тарғиб қилишнинг нима ҳожати бор? Бунинг устига, «Манзума» зериктирарли бўлмасин деб, унинг у ер-бу ерига ашула ва музикалар ҳам қистириб қўйилган. «Манзума», «тоғдан келса», музика ва ашулалар «боғдан» келади».

Ўзбекистон радио эшитдириш комитети кўп вақтлардан бери «Пахта усталари» деган радио журнал эшитдириб келади. Афсуски, бу радио журналда ҳам жиддий камчиликларга йўл қўйилмоқда. Журналнинг 21 августда эшитдирилган 28-нчи сонида Ю. Ҳамдамнинг «Навоий колхозининг раисаси» деган бема'ни «очерки» эшитдирилди. Ю. Ҳамдам бу очеркда отоқли пахтакор аёлнинг иш тажрибалари, фидокорона меҳнатдаги шавкатини ҳикоя қилиш ўрнига, унинг фронтда йўқолган эри можаросини ҳикоя қилади.

«Пахта усталари» радио-журналидаги адабий материаллар шу журналда бериладиган ашула ва музикаларга сра боғланмайди. Юқоридаги 28 сон радио-журналда пахтакор Умрихон Жалолова звеноси шарафига бирор қувноқ, кўтаринки ашула эшитдириш ўрнига, «Ушшоқ» айтилди. Қумрихон каби теримчи қизлар шарафига «Доғман» деган ашула куйланди. Ашулачилар пахтакорлар шарафига «Эй кўнгил» деган бадиий ғазални музикага солиб айтдилар. Мана бу фактлар редакциядаги ўртоқлар эшитдиришнинг сиёсий ва бадиий жиҳатига сра аҳамият бермаётганларини кўрсатади.

Адабий-драматик эшитдириш редакцияси адабий асарларнинг ғоявий-сиёсий ва тарбиявий жиҳатдан тутруқли, пухта бўлишига кам э'тибор қилмоқда. Тушкун, ғоясиз ва халтура ше'рлар кўплаб эшитдирилмоқда. Шоир Уйғуннинг бирмунча лирик ше'рлари эшитдирилди. Унинг «Севаман буларсиз ҳам», «Кезиб чиқдим ёрнинг куйини», «Кечир мени», «Кутардим» каби такрор-такрор эшитдирилган ғазаллари ўз олдига ҳечқандай муҳим вазифани қўй-

(ДАВОМИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

...ференциясида

...ЛИ СЎЗИ

...нимадан иборат ...идора Триестда ...инларини қолди- ...йўқлигини аниқ ... ўз сўзини давом ...гория низоми бу ...иллигини та'мин- ...нг иқтисодий маса- ..., Коннэли бу маса- ...ўрганиш керак де-...

...риест территорияси ...гасида таможна итти- ...қида Молотовнинг сўз- ...у масалани янада ўр- ...и. Бирлашган миллат- ...иест территорияси тўғ- ...ига олган мажбуриятла- ... учун эҳтимол бу ташки- ...ида даромад манба'и зарур- ... ҳолда. Эркин территориядан ...ож тўловлари шундай ман-...ди.

...ли Триестни ҳарбий базага ай-...иш йўлида ҳархил уринишлар бў-...и мумкинлиги тўғрисида Молотов ...ган сўзларни асоссиз деб кўрсатишга уринди. Коннэли айтдики, Америка низом лойиҳаси бундай эҳтимолни бартараф қилади, чунки унда Эркин Территориянинг бетарафлиги ва қуролсизлантирилиши айтилади.

...хад қилади. ...рорларни қабул қ... да СССР, Буюк Британия, Франция ва Қўшма Штатлар қатнашади.

Коннэли Италия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг Триестга доир 16-нчи моддасидаги асосий қоидаларни ўқиб берди. У эслатиб ўтдики, Триестда қонун чиқарувчи ва ижроия ма'мурияти демократик асосларда тузилиши, умумий ва яширин сайлов ҳуқуқи берилиши, аҳолининг ҳуқуқлари та'мин этилиши керак.

Шу блан бирга Коннэли Триестда кенг ҳуқуқли губернатор ҳокимияти бўлиши фикрини ёқлади. У Триестдаги ҳозирги усул идора блан Эркин территория низомини амалга ошириш ўртасидаги ўткинчи даврда мувaққат усул идора ўрнатиш зарур, деб эслатиб ўтди. Коннэли бу му...

Америка вакили ўз сўзининг охирида комиссияни Югославия ёки Италия манфаатлари тўғрисида, «бирнеча квадрат километрлик территориянинг» манфаатлари тўғрисида эмас, балки умуман бутун дун'ё манфаатлари ҳақида ғамхўрлик қилишга чақирди.

Мажлис охирида раис Эркин Триест низоми масаласи юзасидан сўзга чиқувчи нотиқлар тамом бўлганлиги сабабли бу масала тўғрисидаги умумий музокаралар тугади деб ҳисоблаганлигини айтди. Низомнинг турли лойиҳалари кичик комиссияда кўрилади.

АМЕРИКА ҚЎШМА ШТАТЛАРИНИНГ ЧЕХОСЛОВАКИЯ ВА ЮГОСЛАВИЯ КЕМАЛАРИНИ ҚАЙТАРИБ БЕРИШДАН БОШ ТОРТИШИГА ҚАРШИ НОРОЗИЛИК

ПАРИЖ, 16 сентябрь (**ТАСС махсус мухбиридан**). Бугун Румыния, Булғория, Венгрия ва Финляндияга доир иқтисодий масалаларни кўрувчи комиссиянинг мажлисида Румыниянинг Бирлашган миллатлар гражданларига қарашли кемаларни қайтариб бериши тўғрисидаги масала муҳокама қилинди. Шу муносабат блан Чехословакия делегациясининг вакили Америка Қўшма Штатларининг Чехословакияга қарашли бўлган ва ҳозирги вақтда Дунайда Америка назорати остида турган кемаларни Чехословкияга қайтариб беришга унамаганлиги ҳақидаги масалани ўртага қўйди.

Бирнеча марта нота топшириб, норозилик билдиришимизга қарамай, дейди Чехословакия вакили, Америка Қўшма Штатлари ҳечбир асоссиз ва ўринсиз кемаларимизни ҳанузгача ушлаб турибди. Вакиллари бу комиссияда иштирок қилаётган мамлакатлар орасида Чехословакия денгиз йўли бўлмаган ва ташқи савдо муносабатларида Дунай дар'ёсидаги флотга боғлиқ бўлган бирдан-бир мамлакатдир. Шунга қарамай, Америка Қўшма Штатлари Чехословакиянинг 48 та кемасини, я'ни Чехословакия Дунай флотидаги ҳамма кемаларнинг учдан бир қисмидан кўпроғини ҳозиргача ушлаб турибди. Бунинг учун ҳеч қандай ҳуқуқий ёки бошқа расмий асос йўқ, чунки бу кемаларнинг Чехословакияники эканлиги аниқланган ва улар қайтариб берилиши лозим. Бу аҳвол яна шунинг учун ачинарликки, Америка Қўшма Штатлари илгариги душман мамлакат бўлган Венгриянинг танилган мол-мулкини қайтариб бермоқда, аммо иттифоқчи Чехословакиянинг кемаларини эса, қайтариб беришдан бош тортмоқда.

Сўнгра Чехословакия вакили айтдики, Чехословакия ҳукумати бу масалани Бирлашган миллатлар ташкилоти муҳокамасига топширди, лекин Чехословакия делегацияси Америка Қўшма Штатлари ҳукумати бу масалада ўз фикрини ўзгартирар деган умид блан масалани шу комиссияда ҳам ўртага қўйишни истайди. Югославия делегациясининг вакили Чехословакиянинг бу норозилигига қўшилишни ўз бурчи ҳеб ҳисоблаганлигини, чунки Югославияга унинг Дунайдаги 168 кемаси қайтариб берилмаганлигини айтди. Бу кемаларнинг кўп қисми Америка назорати остида турибди. Броқ. Америка вакили Торп бу масалага жавоб беришни зарур кўрмади, у бу кемаларни қайтариш масаласи Бирлашган миллатлар ташкилотининг Иқтисодий ва Ижтимоий кенгашида муҳокама қилинади деган сўз блан чекланди.

ГРЕЦИЯ-БУЛҒОРИЯ ЧЕГАРАСИ МАСАЛАСИНИНГ МУҲОКАМА ҚИЛИНИШИ

ПАРИЖ, 16 сентябрь (**ТАСС махсус мухбиридан**). Булғорияга доир сиёсий ва территория масалаларини кўрувчи комиссиянинг мажлисида бугун Греция блан Булғория ўртасидаги чегара масаласининг муҳокамаси давом этди. Бундан аввал хабар берилганича, Булғория блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг Греция блан Булғория ўртасидаги чегарани белгиловчи 1-нчи моддасига Греция делегацияси тузатиш киргизган эди. Бу тузатишни ҳарбий комиссиянинг дастлабки муҳокамасига топширишга қарор берилган эди. Броқ, бу тузатиш қабул қилиниши олдиндан ҳал қилиб қўйгандек тарзда ёзилган ва ҳарбий комиссия олдига унинг майда-чуйда томонларини кўриб чиқиш вазифасинигина қўяр эди.

СССР вакили Н. Новиков сўзга чиқиб, Грециянинг тузатишини, шунингдек Греция делегацияси таклиф этган резолюцияни танқид қилди.

Совет делегацияси ва бошқа бирқанча делегациялар бу ерда Грециянинг ер тўғрисидаги талаблари асоссиз эканлигини ва қабул қилиш мумкин эмаслигини айтиб ўтган эдилар, деди Н. Новиков.

Греция делегацияси, деди Новиков, ҳарбий экспертлардан Грециянинг ҳарбий қувватини оширадиган шартларни тузиб беришни талаб қилаётир. Лекин Сулҳ конференциясида эмас, балки уруш тайёрлайдиган конференцияда талаб қилиш мумкин бўлур эди.

Совет делегацияси Грециянинг тузатишини рад қилишни ва Булғория блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасининг 1-нчи моддасини Ташқи ишлар министрлари кенгаши тавсия қилган шаклда қабул этишни таклиф қилади.

Югославия, Чехословакия ва Белоруссия вакиллари СССР вакилининг фикрини қувватладилар.

Греция делегацияси ер тўғрисидаги ўз да'воларини «стратегик» мулоҳазалар блан асослашга уринади, деди Белоруссия вакили Бондарь. Лекин ҳаммаларимиз учун мутлақо равшанки, Грециянинг Булғория ерлари тўғрисидаги да'волари ҳар қандай «стратегик» мулоҳазалар доирасидан анча чиқиб кетади. Дарҳақиқат, Греция тоғлиқ ерларнигина эмас, балки Булғориянинг маҳсулдор водийсини, шу блан бирга қазилмаларга бой бўлган ерларни ҳам талаб қилади. Биз бу ерда Греция блан Булғория ўртасидаги чегарани белгилаш масаласини ҳал қилишимиз керак. Бу масала биз учун равшан, Белоруссия делегацияси Грециянинг тузатишини рад этишни, сулҳ шартномаси лойиҳасининг Ташқи ишлар министрлари кенгаши тавсия этган 1-нчи моддаси учун овоз беришни таклиф этади.

Шундан кейин Австралия вакили Ходсон сўзга чиқиб, узундан-узоқ нутқ сўзлади. У айтдики, Австралия делегацияси Греция делегациясининг тузатиши асоссиз эканлиги тўғрисида СССР вакилининг фикрига қўшилади. Чегара чизиғини белгилаш ва ер низо'лари тўғрисидаги масала жуда мураккаб ва мас'улиятли масаладир. Шу сабабдан Австралия делегацияси Грециянинг тузатишини муҳокама қилиш учун кичик комитет тузишни таклиф этди. Броқ, бу кичик комитет ҳарбий экспертларнинг фикри бўлмай туриб ишлай олмайди. Шу сабабдан Австралия делегацияси тузатишни дастлаб ҳарбий комиссия муҳокамасига бериш тўғрисидаги Грециянинг резолюциясини қувватлайди.

Франция вакили «Грециянинг тузатиши унчалик муваффақиятли эмас» деб уқдириб ўтди ва ҳарбий экспертлар блан маслаҳатлашишни таклиф қилди.

Шундай қилиб, комиссиянинг ба'зи а'золари Булғория территориясининг ўндан бир қисмини талаб қилаётган Греция делегациясининг да'воларини асоссиз деб топганлари ҳолда, ҳар қандай баҳоналар блан Грециянинг тузатишини гарчи, уни дастлаб ҳарбий комиссия муҳокамасига бериш йўли блан бўлса ҳам, ўтказишга уринаётирлар.

Комиссия кўпчилик саккиз овоз блан Грециянинг тузатишини ҳарбий комиссиянинг дастлабки муҳокамасига беришга қарор қилди. Беш киши бу қарорга қарши овоз берди.

Ўзбекистон радио комитетининг бадиий эшитдиришидаги жиддий хатолар тўғрисида

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

маган, тарбиявий жиҳатдан зарра қадар аҳамияти бўлмаган ше'рлардир. Шоир севгани ташлаб кетгани учун, ўз бахтини «ташландиқ кулбадай сабил» қолди деб куйлайди. Бундай фикрларнинг радио эшитучилар учун ҳечқандай аҳамияти йўқ. З. Ҳабибийнинг радио орқали эшитдирилган «Навоий» достони ўзбек халқининг ўтмишини идеаллаштирган асардир.

Бадиий эшитдириш бўлимининг болалар эшитдириш редакцияси болаларга ҳозирги замон мавзу'ида, болаларнинг ўз ҳаёти тўғрисида ёзилган бадиий асарлар, ҳикоялар, очерклар, ше'рлар ва ашулалар эшитдириш ўрнига, кўпроқ ҳар хил эртаклар ва афсоналарни эшитдиришга аҳамият бермоқда. Бу редакциянинг эшитдиришлари бадиий жиҳатдан жуда тубан туради. М. Осимнинг ўтмиш ҳақида ёзган «Искандар ва Спитамен» сарлавҳали бема'ни ҳикояси эшитдирилди. С. Абдуқаҳҳорнинг «Васька» деган зарарли «асар»и радио орқали такрор-такрор берилди.

Болалар эшитдириш редакцияси Ўзбекистон болаларининг ҳаёти тўғрисида қизиқ-қизиқ хабарлар эшитдириш ўрнига, кўпроқ Тошкентдаги ва Тошкент атрофидаги бирнеча мактабларнинг ҳаёти ҳақида майда хабарлар эшитдириш блан кифояланиб қолмоқда.

Бу редакция тез кунлар ичида Ўзбекистон шаҳар ва районларида ёш мухбирлар тармоғи ташкил этиши, болалар эшитдиришларига энг яхши ёзучиларни ва сан'аткорларни жалб қилиши, болалар учун музика репертуари яратиш устида иш олиб бориши керак. Шундай қилгандагина, бу редакциянинг ишини яхшилаш мумкин бўлади.

Ўзбекистон радио комитети ва унинг партия ташкилоти музикачилар, ашулачилар ўртасида сиёсий-тарбиявий ишларни олиб бормаётир. Бунинг натижасида, Ғулом қори Ғаниев, Мавлуда А'замова каби кўп ижро этувчилар халтурачилик кўчасига кириб кетдилар. Улар «базм»ларга юриб, «меҳмонхона» ғазалларини куйлаш блан шуғулланмоқдалар. Улар совет сан'ат ходимининг ша'нига иснот келтирмоқда.

Радио орқали эшитдириладиган адабий асарлар, музика асарларини танлаш, улардан халтурани қувиш бобида Ўзбекистон совет ёзучилар союзи ва Ўзбекистон композиторлар союзи ҳам бирор амалий иш қилмаётганини кўрсатиб ўтиш керак.

Бадиий эшитдиришдаги бу жиддий хатолар ўртоқ Ўразаев раис бўлган Ўзбекистон радио комитетининг коллективи Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «Ўзбекистонда радио эшитдиришни яхшилаш тўғрисида» бундан 3 ой илгари чиқарган қароридан ўзи учун ҳали ҳам тегишли хулосалар чиқариб олмаганини кўрсатади.

Ўзбекистон радио комитети ва унинг бадиий эшитдириш бўлимидаги ўртоқлар халқни ғоявий-сиёсий ва бадиий жиҳатдан тарбиялаш ишида ўз зиммаларидаги мас'улиятни унутмасликлари керак. Улар бадиий эшитдириш соҳасидаги жиддий хатоларни тез вақт ичида тугатишлари ва ўзбек халқига мазмунли концертлар, адабий эшитдиришлар ва болалар учун эшитдиришлар бера бошлашлари керак!

Ҳамид ҒУЛОМ.
Ях'я ЙЎЛДОШ.

ДАЛЬНИЙ ВА ПОРТ-АРТУРДАГИ ХИТОЙ АҲОЛИСИ ЯПОНИЯ УСТИДАН ҚОЗОНИЛГАН ҒАЛАБА КУНИНИНГ ЙИЛЛИГИНИ БАЙРАМ ҚИЛДИ

Япония устидан қозонилган Ғалаба Кунига бағишлаб Дальнийда чақирилган умум шаҳар митингида шаҳар аҳолисидан 200 минг хитой қатнашди. Митинг қатнашчилари Дальний шаҳри аҳолисининг мактубини ўртоқ Сталинга топширишни илтимос қилдилар. Бу мактуб 100 метр узунлигидаги шойига тикиб ёзилган. Мактубда бундай дейилади: «Бугун 3 сентябрь, буюк ғалаба кунида биз эркин Дальний шаҳрининг аҳолиси самимий миннатдорлик ва беҳад иззат-ҳурмат блан қизил байроққа ёзилган шу хатни Сизга тақдим этамиз. Биз Дальний шаҳрининг бутун аҳолиси, ёш ва қари, эркак ва хотин-қизлар ҳаммамиз биламизки, агарда Сиз қуролли кучларга доно лик ва катта маҳорат блан раҳбарлик қилмаганингизда, агар Узоқ Шарқда Қизил Армия ҳужум бошламаганда, у вақтда, Порт—Артур ва Дальнийни озод қилган «22 август» куни бўлмас эди. Япония устидан тўла ғалаба қозонилган «3 сентябрь» Куни бўлмас эди, биз қирқ йил давом этган қуллик занжирларидан ҳалос бўлмаган бўлар эдик, ҳозирги тинч демократик ва эркин ҳаёт бўлмаган бўлур эди. Биз Совет Иттифоқи хитой халқининг самимий дўсти эканлигини чинакам тушиндик ва шу сабабдан Сизга ва совет халқига чин қалбдан шу совғани тақдим этишни, шунингдек Сизга ва қаҳрамон Қизил Армияга ташаккур изҳор қилишни истаймиз». Мактубга Дальний шаҳрининг 200.000 га яқин аҳолиси қўл қўйган, бу мактуб шаҳарнинг районларида бўлган жуда кўп митингларда муҳокама қилинган.

Дальний аҳолиси шу мактуб блан бирга хитой халқининг улуғ дўсти Генералиссимус И. В. Сталинга «Порт юкчилари ва Дальний шаҳри темир йўли касаба союзидан» деб ёзилган кумуш лавҳани, шунингдек шаҳар ишчилари ва ўқучиларининг тўртта ипак байроғини топширишни ҳам илтимос қилдилар.

Порт-Артурни Совет Армияси озод қилганига бир йил тўлган кунда шаҳардаги хитой аҳолисининг кўп киши қатнашган митинги бўлди. Митингда хитой аҳолисининг вакиллари расм солинган ва миннатдорлик мактуби ёзилган кумуш тахтани шаҳар идораси хитой-совет дўстлиги жамияти ва демократия иттифоқи номидан совет қўмондонлиги вакили орқали ўртоқ Сталинга совға қилиб топширишни илтимос қилдилар. (ТАСС).

УОЛЛЕС СЎЗИ

НЬЮ-ЙОРК, 14 сентябрь (ТАСС). «Фан ва сан'ат ходимлари мустақил гражданлик комитети» ва «Сиёсий ҳаракат миллий гражданлик комитети» ташкилотлари а'золарининг Мэдиссон сквер — гарденда бўлган оммавий митингида савдо министри Уоллес сўзга чиқиб, Россияга нисбатан «қаттиқ сиёсат» юргизилаётганлиги ва Совет Иттифоқига қарши уруш пропаганда қилинаётганлигини қоралади. Уоллес Нью-Йорк штати губернатори Дьюининг сўзини қоралади. Дьюи Англия блан иттифоқ тузиш Қўшма Штатлар ташқи сиёсатининг марказий вазифаси деб, буни ёқлаб гапирган эди. Уоллес айтдики, бундай сиёсатни юргизиш жуда катта нодонлик бўлур эди. «Биз деди, — у, — республикачилар партияси тескаричи раҳбарларининг ўзимизни шундай йўлга киритишига йўл қўймаслигимиз керак. Биз инглизларнинг найрангларига йўл қўймаслигимиз керак. Инглизларнинг бу сиёсати кучлар соҳасида тенглик ўрнатишни, Қўшма Штатлар урушга кириши лозимми, ё йўқлигини ҳамда қачон урушга киришажагини белгилаб олишни кузатади... Инглизларнинг Яқин Шарқда империалистик сиёсат юргизиши ҳамда русларнинг бунга жавобан чора кўришга интилиши, агар сиз урушнинг олдини олиш ҳамда барқарор тинчлик шароитда яшашимизни та'минлаш учун ўзимизга хос равшан ва ҳақиқий сиёсатимизга эга бўлмасак бу нарса Қўшма Штатларни урушга олиб келади. Биз мамлакатимизнинг ташқарисида юз бераётган аҳволларга Англия ташқи ишлар министрлигининг назари блан ёки русларга қарши. Британия сиёсатини ёқлайдиган матбуот назари блан қарамай, ўз кўзимиз блан қарамоғимиз керак. Шу муносабат блан мен бир нарсани равшан англатиб ўтмоқчиман. Мен Британияга қарши, ёки Британия тарафдори, русларга қарши ёки руслар тарафдори бўлган киши эмасман. Бундан худди икки кун илгари Трумэн бу сўзларни ўқиганида, у бу сўзлар ҳукуматимнинг сиёсатини ифода этади, деган эди».

Уоллес Қўшма Штатларни астойдил тинчликка интилишга ва бунинг учун русларнинг характери қандай такомил топганлигини ўрганишга зўр бериб чақирди.

Уоллес Қўшма Штатларнинг СССРга нисбатан «қаттиқ сиёсат» деб юритилган сиёсатини рад этиб айтдики, «қаттиқ сиёсат мактаб болаларининг муносабатларида ҳам, давлат арбобларининг ёки жаҳондаги мамлакатларнинг муносабатларида ҳам ҳечқачон чинакам барқарор натижага олиб келган эмас. Биз нақадар қаттиқ сиёсатда бўлсак, руслар ҳам шу қадар қаттиқ сиёсатда бўладилар».

Уоллес жаҳонда жуда кўп тескаричи унсурлар борлигини кўрсатиб ўтди. Бу унсурлар ўқ давлатларининг ғалаба қозонишини истаган эди. Ҳозирги пайтда эса, улар «Қўшма Штатларга жуда дўстмиз демоқдалар. Ана шу кечаги душман ва бугунги сохта дўстлар Қўшма Штатлар блан Совет Иттифоқи ўртасида уруш оловини ёқиш учун тинмай уринмоқдалар. Улар Қўшма Штатларга чинакам муҳаббат блан қарамайдиган кишилардир ва улар Қўшма Штатлар блан совет Иттифоқи бир-бирларини йўқ қилиб юборадиган кун келишини орзу қиладилар, халос. Бизнинг русларга нисбатан олиб борадиган сиёсатимиз Қўшма Штатларнинг ичкариси ёки унинг ташқарисидаги ана шундай кишиларнинг қўлида ёки уларнинг та'сирида бўлишига йўл қўймаслигимиз керак. Бу — осойишталик ўрнатиш бўлмайди. Биз Совет Иттифоқи блан тенг яшашни чин кўнгилдан истаймиз, аммо бунинг учун биз бир-биримизга хайрихоҳ бўлишимиз керак. Биз ҳамкорлик қилишни истаймиз. Мен ўйлайманки, биз Америка солдатларининг ҳаёти эвазига Британия империясини сақлаб қолишни ҳам, Яқин Шарқдаги нефтьни қўлга киритишни ҳам мақсад қилиб қўймаганлигимизни Россия англаса, биз у блан ҳамкорлик қила оламиз. Биз нефтьдан манфаатдор бўлган юртимиздаги рақобатчиларнинг ўзимизни урушга тортишларига руҳсат эта олмаймиз. Ўз мамлакатлари ичида ёки унинг ташқарисида нефть чиқарувчи барча миллатлар Бирлашган миллатлар ташкилотининг уставида ёзилган мажбуриятларни бажаришлари ва жаҳондаги нефть бойликларидан энг кўп миқдорда нефть чиқарилишига, жаҳоннинг барча мамлакатлари оқибатда урушга олиб борадиган кураш асосида эмас, балки адолат ва тинчлик асосида шу нефтьни олишларига ёрдам беришлари керак. Совет Иттифоқи ўз томонидан Бирлашган миллатлар ўртасидаги ҳамкорлик руҳида беғараз, пухта муносабат ўрнатиш йўли блан, бизнинг ҳурматимизга сазовор бўлиб қола олиши мумкин. Совет Иттифоқи блан Қўшма Штатлар ўртасида ҳақиқий тинчлик аҳди тузиш даркор».

Уоллес Лотин Америкаси, Ғарбий Европа ва Қўшма Штатларнинг сиёсий ишларида Россия қандай ҳуқуққа эга бўлса, Америка Қўшма Штатларининг ҳам Шарқий Европанинг сиёсат ишларидаги ҳуқуқи бундан ортиқ эмаслигини Қўшма Штатлар э'тироф қилишлари кераклигини кўрсатиб ўтиб, сўнгра урушдан кейинги тинчликни вужудга келтиришда Америка Қўшма Штатлари блан СССРнинг фикри турлича бўлиши табиийдир, деди. Уоллес шунинг блан бирга «Англия, Ғарбий Европа ва Қўшма Штатлар русларнинг Германияда олиб бораётган сиёсати, русларнинг Ғарбий Европага қарши ниятларини амалга ошириш воситаси бўлмаслигига ишонишлари керак» деган мулоҳазаларни, шунингдек Ғарбий Европа, Лотин Америкаси, Қўшма Штатларнинг коммунистларига гўё руслар илҳом бериб келаётирлар деган ма'лум мулоҳазаларни такрорлади.

«Биз, — деди сўзини давом эттириб Уоллес, — Болқон мамлакатлари бизга қараганда, Совет Иттифоқига яқин турганини ва Совет Иттифоқи бу районнинг сиёсатида ҳукмронлик қилишни Англияга ҳам, Қўшма Штатларга ҳам руҳсат этолмаслигини э'тироф қилишимиз керак. Хитой алоҳида ўрин тутади ва гарчи Хитой Совет Иттифоқи блан дун'ёда энг узуқ чегарага эга бўлса ҳам, халқаро тинчлик манфаатлари Хитойнинг ҳарқандай сиёсий ва иқтисодий та'сир остида бўлмаслигини талаб қилади. Биз бутун дун'ёдаги сингари Хитойда ҳам савдо-сотиқ ишлари ва иқтисодий тараққиёт мақсадлари учун кенг йўл очиб қўйилишини талаб қиламиз. Аммо турли гуруҳ мамлакатлар ҳамкорлиги негизида ва унинг сиёсатига ташқаридан сра аралашмаслик асосида қурилган ҳамда бирлашган ва осойишталик барпо этилган Хитой вужудга келтирилмас экан, Хитойда савдо-сотиқ ишлари ва иқтисодий тараққиёт мақсадлари учун кенг йўл очиб қўйилишининг ма'носи қолмайди. Биз ҳамон тиш-тирноғимизгача қуролланаётирмиз. Уруш мақсадлари учун ғоят кўп маблағлар сарф қилаётганлигимиз бюджетимизнинг му'тадил ҳолга келмаётганлигига асосий сабабдир. Солиқларни камайтириш учун биз Россия блан чинакам тинчликда яшаш асосларига, ис'ёнчиларнинг пропагандаси натижасида бузилмайдиган тинчлик асосларига эга бўлишимиз керак. Русларнинг ижтимоий ва иқтисодий адолат соҳасидаги ғоялари жаҳоннинг қарийб учдан бир қисмини ўзига эргаштиради. Бизнинг эркин ташаббус кўрсатиш ва демократиядан иборат ғоямиз дун'ёнинг қолган катта қисмини ўзига эргаштиради. Ҳар иккала маслак системаси ҳам улардан қайси бири сиёсат ҳукмронлик соҳаларида ўрта даражадаги кишиларни кўпроқ қаноатлантира олганлигини исбот этишга интилади».

Уоллес «ҳар икки томоннинг келишувига мувофиқ, бу мусобақа дўстона негизда қурилиши мумкин» деб шу ондаёқ СССРдан гўё жаҳоннинг ба'зи районларида Америка Қўшма Штатларига қарши қаратилган «ҳаракатларга хотима беришни» талаб қилди. Шунинг блан бирга Америка Қўшма Штатлари ҳам «Дун'ёнинг бошқа қисмларида русларга қарши планлар тузишни тўхтатиши керак» деди. «Россияга қарши, — деди Уоллес, — биз уруш тайёрламаётганлигимизга Россия ишониши керак, биз эса, Россиянинг бошқаларнинг ерини босиб олмоқчи эмаслигига ёки дун'ёда ҳукмронлик қилмоқчи эмаслигига ишонишимиз керак. Мафкуравий жанжаллар ҳамиша давом этиб туради. Аммо, бу нарса ҳар иккала системанинг бир-бири қаршисида хавфсиз яшаши йўлида дипломатлар ҳал қилолмайдиган бир муаммо эмас. Ҳар иккала мамлакатнинг ўзаро оммавий ва сиёсий чоралар кўриши натижасида, Россиянинг ва Америка сенатининг хавфсираши камайиши бланоқ, Хавфсизлик Кенгашининг қарори жорий қилиниши соҳасидаги ташвиш анчагина сусайишига аминман. У ҳолда, Бирлашган миллатлар маҳаллий аҳамиятга эга масалалардан кўра, халқаро аҳамиятга эга масалаларда ҳақиқатан кўпроқ ҳокимиятга эга бўлур эди.

Уоллес Бирлашган миллатлар ташкилотини рақобатдан холи ҳарбий куч блан та'минлаш зарурлиги тўғрисида гапириб, бундай деди: «Бирлашган миллатлар ташкилоти стратегик ерларда ўрнашган ҳаво базалари устидан назорат қилмоғи керак. Қўшма Штатлар блан Англия дун'ёнинг ҳамма ерида бундай базаларни вужудга келтирдилар. Айрим мамлакатларнинг атом бомбаси, ўзучар снарядлар ва бомбардимончи ҳарбий аэропланлар ишлабчиқаришини тақиқлаш керак. «Масалани реалистик нуқтаи назардан мулоҳаза қилар эканмиз, — деди Уоллес, — ҳозирги вақтда биз эришмоқчи бўлган асосий масала — уруш харажатларини камайтириш ва уч буюк давлат ўртасида бир-бирига ишончга асосланган узоқ муддатли тинчликни ўрнатишдан иборатдир. Айни вақтда, Маккиавелли принциплари сингари алдамчилик принциплари ва ҳозирги дун'ёни тез ўртада вайронгарчиликка олиб келадиган куч ишлатиш ва ишонмаслик принципи эмас, балки ма'навий принципларга асосланган халқаро ҳуқуқни мумкин қадар тезроқ вужудга келтириш учун бутун куч сарф қилинмоғи керак». «Халқимиз, — деди сўзининг охирида Уоллес, — ҳурриятпарвар халқ. Аммо у кўпинча ўзининг бу хислатини ниҳоят кечикиб кўрсатади. Ҳолбуки, ҳозирги замонда юз бераётган воқиалар афкор омманинг фикрига қараганда анчагина тезроқ ривожланмоқда. Бутун жаҳон халқи сингари бу ердаги халқ ҳам янги уруш муқаррар эмаслигига ишонмоғи керак. Гарчи, матбуотимизнинг талайгина қисми Совет Иттифоқини қўрқитиш ниятида халқ ўртасида урушни пропаганда қилаётган бўлса ҳам, биз ҳозир ўтказаётганимиз сингари оммавий митинглар орқали ва китоблар воситаси блан доимо халқни ҳурриятпарварлик кайфиятига тушириш мумкин. Совет Иттифоқи блан уруш қилиш тўғрисидаги сўзларни жиноятқорона нодонлик деб ҳисобловчи кишилар, бизлар ҳатто ўз фикримизни очиқ баён қилганимиз учун бизни коммунист деб атасалар ҳам, халққа бевосита мурожаат қилмоғимиз керак. Мен ўйлайманки, бугун мен тасвирлаб берган тарздаги тинчлик масаласи бу йилги кузакда конгрессга ўтказиладиган сайлов кампанияси вақтида ҳам, 1948 йилда ўтказиладиган президент сайловлари вақтида ҳам асосий масала бўлиб қолажак».

Уоллес ўз сўзининг бошқа қисмида бирқанча ички сиёсий масалалар ва халқаро масалаларга тўхталиб ўтди. Америка Қўшма Штатларида негрларни аламон қилишни қоралади, жаҳон савдосини кучайтириш учун шароит яратиб берилишини талаб қилди ва ҳоказо.

Матбуот конференциясида Трумэн баёноти

ВАШИНГТОН, 12 сентябрь (ТАСС). Матбуот конференциясида, Уоллеснинг сўзи сизнинг сиёсатингизни акс эттирадими, деб берилган саволга президент, мен Уоллеснинг сўзини тамомила ма'қуллайман, деб жавоб қайтарди. Уоллеснинг сўзи Бирнс сиёсатидан қайтишни билдирадими, деган саволга Трумэн, йўқ деб жавоб қайтарди ва Уоллес сўзи блан Бирнс сиёсати бир-бирига жуда мувофиқ келади, деди.

ВАШИНГТОН, 14 сентябрь (ТАСС). 14 сентябрь кечқурун Трумэн махсус матбуот конференцияси чақирди. Трумэн конференцияда, Қўшма Штатларнинг ташқи сиёсатида ҳеч қандай ўзгариш йўқ ва савдо министри Уоллеснинг 12 сентябрьда сўзлаган нутқини ма'қуллаганлигим ҳақида бундан аввал айтган баёнотим нотўғри тушунилибди, деди. «Мен айтмоқчи бўлган нарса шу эдики, — дейди Трумэн, — мен савдо министрининг нутқ сўзлашга ҳақли эканлигини ма'қуллаган эдим. Мен бу нутқни Қўшма Штатларнинг ташқи сиёсатини белгиловчи баёнот деб ма'қуллаганлигимни айтмоқчи эмас эдим. Ҳукуматимизнинг белгиланган ташқи сиёсатида ҳеч қандай ўзгариш бўлгани йўқ. Президент, давлат секретари ва конгресс раҳбарлари блан муҳокама қилмасдан ва маслаҳатлашмасдан туриб, бу сиёсатда айтарлик ҳеч қандай ўзгариш бўлмайди».

Президент Трумэн бу баёнотни давлат секретари вазифасини бажарувчи Клейтон блан маслаҳатлашгандан кейин билдирди.

ЛОНДОН, 15 сентябрь (ТАСС). Рейтер агентлигининг Вашингтондаги мухбири Ренкин ёзади: Вашингтонда Трумэн баёнотига Бирнснинг Уоллес устидан қозонган катта сиёсий ғалабаси деб қарайдилар. Бирнс президентни ташқи сиёсат тўғрисида ҳукуматнинг бошқа а'зоси томонидан қилинган баёнотни ма'қуллаганлиги ҳақидаги баёнотини қайтиб олишга мажбур этиши блан ўзининг ҳозирги мавқи'ни яна кучайтирди. Бу воқиа натижасида Америка Қўшма Штатларида ҳам, бутун дун'ёда ҳам президент Трумэннинг обрўси жуда тушади.

Мас'ул муҳаррир
С. РАЖАБОВ.

Тошкент шаҳар «Правда Востока» ва «Қизил Ўзбекистон» босмахонаси.
Тиражи 64,5 минг. № 79. Р.06501.